

na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku. Ako (422) je številka... tedaj vam s prihodnjo številko našega lista pošete naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Let za koristi delavkega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo. This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

Printed as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

Štev. (No.) 421.

Chicago, Ill., 5 oktobra (October) 1915.

Leto (Vol.) X.

Balkanski kotel vre.

Ves Balkan je pod orožjem. In ves svet gleda napetim pričakovanjem, kaj se bo izleglo iz Bolgarske je mobilizirala, Grška je odgledala s poklicem svojih rezerv pod zastavo, Rumunija je pripravljena za boj. Razum onih, ki imajo niti v rokah, pa nihče natančno ne ve, kaj to pomeni.

Od začetka vojne je Balkan poln ugank. Kajne so te države v primeri s tistimi kolosi, ki imajo krvavi ples; toda zemljepisni položaj daje malim silam tako važnost, da igra diplomatija obeh vojskujočih se skupin najvratolomnejšo igro zaradi njih. Kakor trojna alianca, tako je tudi trojna ententa napenjala vse sile, vsaka da pridobila balkanske dežele na svojo stran, vsaka da bi jih izvabila iz njihove nevtalnosti, vsaka da bi dosegla njih vojaško pomoč. Nešteto je bilo že napovedano, da pojdejo Balkanci v boj, nešteto je bilo zatrjeno, da ostanejo absolutno nevtalnost; in zopet in zopet je bilo poročano, da je njih vstop v svetovno vojno izogiben.

Vesti so se pa tudi menjale glede na to, kam gredo ali ona izmed prizadetih držav, ako sklenjen militarističen nastop. Na Grškem so imeli hudo notranjo krizo, ker je hotel ministrski predsednik Venizelos in njegova stranka boj s Turčijo, medtem ko se je kralj Konstantin s svojo kamariolo nagibal na nemško stran. O Rumuniji so že trdili, da bo marširala v Erdelj in na Bolgarsko; ko se je ruska armada umaknila iz Karpatov, so pa ravno tako odločna poročila pripovedovala, da pojdejo Rumuni z Avstrije v Bessarabijo. Največje zmedo pa povzročila Bolgarska, o kateri so v Londonu in v Berlinu že stokrat mišljeno, da jo imajo popolnoma v svojih rokah, pa danes nihče natančno ne ve, kako je z njo.

Iz vsega, kar se sedaj godi na Balkanu, je le malo mogoče jasno posneti: Posledice druge balkanske vojne, ki je razdrila balkansko zvezo in razdelila Bolgarsko, se kruto maščujejo. Položaj, ki je ustvarila tista nesrečna vojna, je napravila balkanski dežel igrače tujih sil in jim bradala bi varovale prave interese svojih narodov. Dinastije in njih kabineti na Balkanu so povzročili navadni sejmariji, ki nimajo prav nobenega pomena, temveč bi le radi iztlačili zase kakšen del iz položaja. Vsak trenutek iztegujejo roke za kupčijo; ker se pa položaj menja in menja, ustrašijo vsak hip in odmaknejo roko prav takrat, ko bi bilo treba udariti. Ko se je bojna toča nasmehnila Nemčiji in Avstriji, so bili vsi strogo nevtalnost, da se mogli koketirati z njimi; zdaj, ko se je nekoliko obrnilo, pa že zatajejo svoj prejšnji flirt in se pripravljajo za stvarno drugo "razmerje."

Taka ne bi mogla biti nikdar narodna politika. Če ima kakšen narod opravičen cilj, ne more stati danes na desni, jutri pa na levi. Le dinastije, katerim ne gre za narodovo moč, ampak za to, da okrepčajo sebe, morejo voditi tako brezobzirno, horzajansko politiko in jo plačevati s krvjo ljudstva.

Kolikorkoli sedaj ena ali druga stran moreče hvali Balkan ali pa kakšen del Balkana, to, kar se tam koli godi, najžalostnejša igra. Vsa hvala, pa naj prihaja od trozveze ali pa od Avstro-Nemčije, pomeni, da se meče enkrat ena enkrat druga država zdaj tej, zdaj oni skupini pod nogo, in da vse skupaj ne razumejo svoje prave naloge.

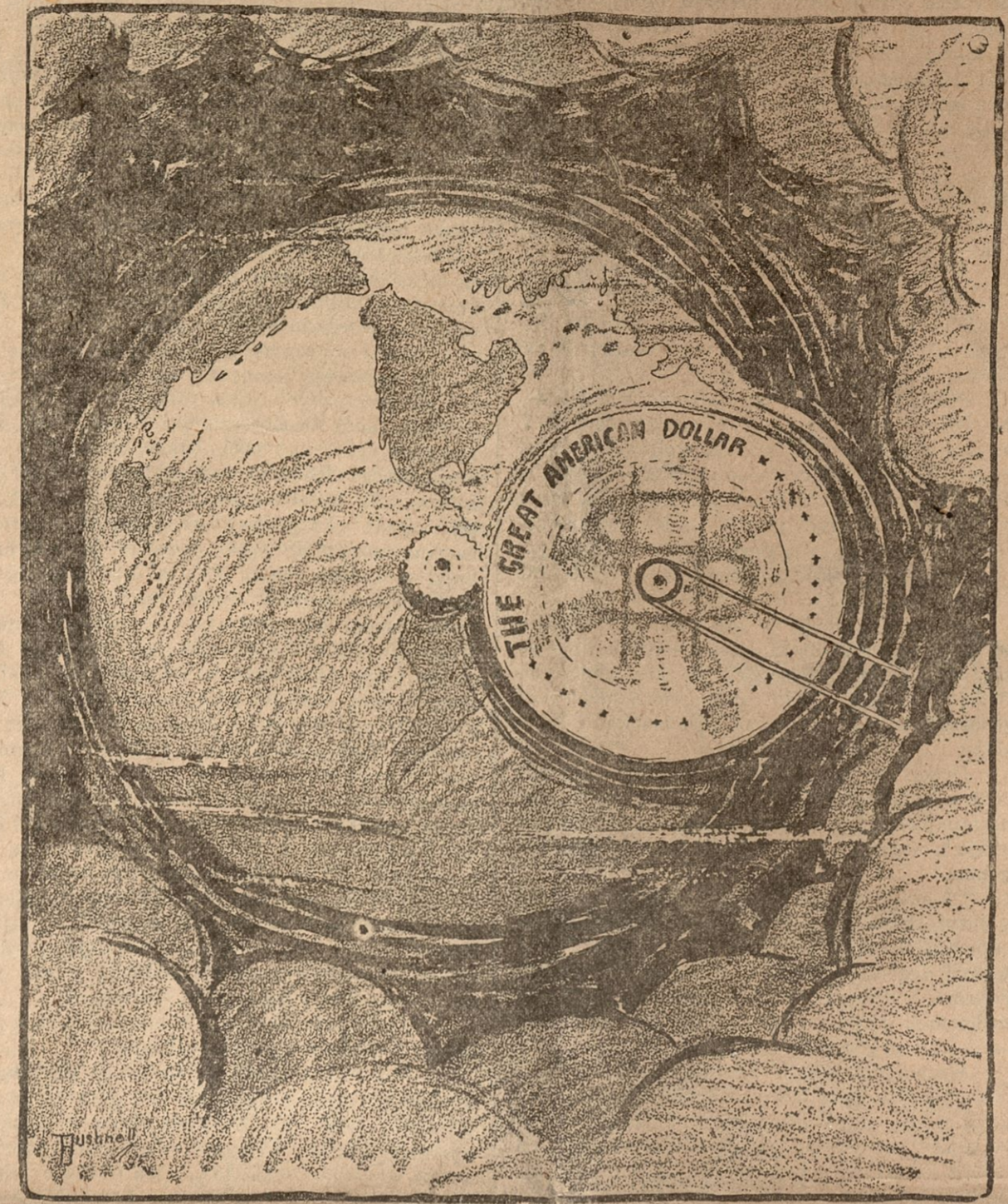
Tista balkanska zveza, ki se je ustanovila pred prvotno balkansko vojno, ni bila nikakršen ideal v demokratičnem in socialističnem smislu. Ali če se je bila ohranila, bi se bilo iz nje lahko razvilo nekaj boljšega, popolnejšega, balkanski narodi bi bili našli sami v sebi dovolj moči, da bi se branili tujih imperialističnih vplivov. Tudi maveronsko vprašanje bi se bilo v balkanski zvezi lahko rešilo, da ne bi bilo nikomur krivo; Srbi bi bili lahko Sbi, Bolgari pa Bolgari, a za meje ne bi bilo treba pripraviti, če bi bila zveza, skupnost in enota.

Nesreča balkanskih narodov je v tem, da so dinastijami dobili tiste lastnosti evropskejstva, ki so najslabše. Vsaka balkanska dežela stremi sedaj po hegemoniji, vsaka bi bila rada balkanska Prusija, vsak kraljiček bi bil rad balkanski car. Za interese njihovih monarhov se prodajajo interese balkanskih narodov, in če bo teklo še več njihove krvi, jo bodo prelivali brez koristi zase, za častihlepne fantazmagorije svojih kronanih tolovajev in na korist tujega kapitalističnega imperializma.

Rusija je odklopila svojega poslanika Samojlova iz Sofije. S tem je postala kriza na Balkanu akutna in vsak trenutek se lahko izpremeni v vojno stanje. Balkanci se bodo torej zopet krali med seboj, "slovanska vzajemnost" je zopet krvava ironija in balkanski narodi bodo s svojimi krvjo plačevali častilakomne sanje svojih tiranov in tujega kapitalističnega imperializma. Če se zopet semé sovraštva, iz katerega vzklije in hodbosti novo gorje.

Če ubiješ človeka, ki ti je storil največje gorje, si zločinec. Ako ubiješ deset ljudi, ki jih nisi nikdar v življenju poznal, si junak.

Gospodarska sila.

ROCKEFELLERJADE.

Mlajši Rockefeller potuje po svojem coloradskem kraljestvu, inspicira, sprejema deputacije, se vozi po jamah, govori, in obeduje z delavci.

O Walsh, o Walsh! To si povzročil s svojo preiskavo in s svojimi poročili in s svojimi napadi na velikega denarnega magnata!

Ali ne. Praviijo, da je mati Jones povabila kronprinca J. D. v Colorado, mati Jones, ki je izvrstna žena in blagosrečna prijateljica delavstva, ki pa svoj živ dan ni razumela politike. Toda povabilo stare agitatorke gor ali dol — John D. se ne bi bil podvrzel takemu neprijetnemu potovanju, če ne bi čutil, da mora popraviti škodo, ki je zadelala njegov ugled. To pa je povzročil Walsh s svojo komisijo, kajti on je spravlil s svojim brezobzirnim razkrivanjem dejstev velikega gospoda z newyorškega Broadwaya v tako neprijetno luč. Ako se ne bi bilo to zgodilo, bi bil Rockefeller II. našel vse ugodnejša potovanja kakor po coloradskih rudarskih okrajih.

Že v času preiskave, v dneh svojega prvega zaslišanja pred industrijsko komisijo se mu je zadelo, da se mora na kakšen način pokazati delavskemu prijatelja. Takrat je sprejemal mater Jones in konferiral z unijskimi uradniki. Takrat so kapitalistični listi s patetičnimi članki napovedovali spravo med delom in kapitalom. Takrat je bil socialni boj v Ameriki končan na potrepeljivem papirju.

Ali takrat je vendar izpodletelo. Po kratki zmoti je mati Jones spoznala, da so jo peljali na gladki parket, ker so mislili, da se spodsrsne. Unionisti so se prepričali, da se Rockefellerjeve besede preveč razlikujejo od njegovih dejanj. Walsh je pa dopolnil svoje dokaze, da je kapitalistični prestolonaslednik res odgovoren za grozote, ki so se godile v Coloradu.

Preiskava industrijske komisije je bila za Rockefellerja strahovit poraz. S svojim potovanjem po Coloradu bi ga pa rad izpremenil v novo zmago. Predvsem si hoče pridobiti popularnost. Ali to je le prvi korak, da dobi vso oblast nad delavstvom zopet v svoje roke. In toliko se je naučil, da se mora vsaj za oko kaj izpremeniti, ker ne more sicer nihče verjeti v njegove dobre namene.

Doslej je ves svet mislil, da so kapitalisti sovravniki delavskih organizacij. Rockefeller mlajši pa popravlja to mnenje. On priznava, da potrebujejo delavci organizacijo, in v svojem preobratu iz Savla v Pavla gre tako daleč, da hoče — sam pomagati rudarjem do organizacije. On jim hoče ustanoviti unijo, najboljšo unijo, ki si jo morejo misliti, unijo, ki jo je sam zasnoval.

Sicer je v tem nekaj na prvi pogled nerazumljivega. Čemu novo organizacijo, ko jo rudarji že imajo?

Rockefeller rešuje to uganko. Dati hoče premogarjem boljšo organizacijo od sedanje, ustanovljeno "popolnoma na demokratični podlagi."

V Ameriki je veliko velikih otrok; zelo čudno torej ni, da se največje ljudje, ki verjamejo. Kdorkoli pride v tej deželi s kakšno "novo idejo" oziroma z novim humbugom, dobi pristaše. In delavska organizacija, katero snuje podjetnik sam, je pač nova ideja.

Navedeno. Zakaj v resnici je takih organizacij že precej med Atlantikom in Pacifikom; zavodni delavci jih poznajo kot skebske organizacije. Rockefellerjeva unija pa v svojih zadnjih posledicah tudi ne bo in ne more biti nič drugega.

Tudi mati Jones se je že zdramila iz zadnjih iluzij in pravi, da bo Rockefellerju ob prvi priliki povedala, da je velik norec. Unija, ki jo hoče mogotee ustanoviti, ni v svojem bistvu nič drugega kakor nekakšna komisija za prošnje in pritožbe. Ves njen "demokratizem" tiči v tem, da naj vsak distrikt izvoli po enega zastopnika, ki bi bil potem opravičen posredovati pri družbi. Take bi se torej zopet zdelo, da je vsa Rockefellerjeva ideja zelo površna in plitka. Pa vendar ni. Četudi se ji ne more priznati izredna znenalost, tiči v njej vendar dober kos navihnosti in njen cilj je enostavno ta, da se tudi delavske organizacije kapitalistično monopolizirane kakor olje, železnice ali pa časopisi. Rockefeller spada med tiste ljudi, ki znajo drugače govoriti kakor mislijo; kdor pa to ve, se tudi ne bo dal zapeljati od njegove famozne unije.

Dosedanja organizacija se zdi Rockefellerju slaba, ali ne zato, ker je v njej premalo radikalizma in demokratičnega duha, temveč zato, ker je kapitalistom vendar še preveč radikalna. Multimiljonarskemu gospodarju tudi ne gre za to, da jo izgube. Z ustanovitvijo nove "unije" se — po njegovi kalkulaciji — razdene dosedanja organizacija in njegova postane edina, izključno privilegirana v državi. Nemara bo še Rockefeller sam njen predsednik.

Če bi John D. res to mislil, kar govori, bi imela mati Jones prav, da je velik norec. Ali tako ni padel na glavo. Toliko prebrisan je na vsak način, da hoče organizacijo, ki bo služila njegovim, ne pa delavskim interesom.

Ali če je on navihan, se sme tudi od coloradskih rudarjev pričakovati, da ne bodo slepi in se ne bodo dali speljati na led. Rudarji nimajo kaj ukazovati v kapitalističnih organizacijah, zato tudi ni treba kapitalistov na čelu delavskih.

Iz vladnih zaporov v Leavenworth so izpustili trideset jetnikov, ker so bili po nedolžnem obsojeni. — Nezmočljiva justica!

Žensko volilno pravo.

Iz Washingtona poročajo, da se pripravljajo meščanske suffragetke na novo kampanjo po vsej deželi, ki ima namen pripraviti meščanske stranke do tega, da sprejmejo žensko volilno pravico v svoje programe. Boj naj se prične dne 16. novembra in naj se pod vodstvom Mrs. McCormick razširi po vseh kongresnih distriktih. Dame hočejo tudi poskusiti, če se jim ne bi posrečilo, da spravijo na konvencije demokratične in republikanske stranke take političarje, ki bi bili naklonjeni njihovim zahtevam.

Meščanske dame, ki hodijo okrog s svojimi zastavami in trakovi z napisi "Votes for women," imajo povsem opravičene želje; toda velike politične zrelosti vendar ne kažejo — kljub svoji navidezni naprednosti. Sicer se ne bi toliko ukvarjale z neplodnim delom, ampak bi se lotile tistega, ki zahteva morda nekoliko več boja, ali zato zagotavlja tudi zanesljivejši uspeh.

Kapitalistične stranke nasprotujejo ženski volilni pravici. To pa ni le nekaj slučajnega v njihovem programu, temveč se popolnoma vjema z njihovim bistvom. Ženska volilna pravica je demokratična reč; kapitalistična stranka pa ne more biti demokratična, tudi če se tako imenuje. Kajti kapitalizem mora vladati, če hoče biti kapitalizem, in paziti mora, da ne pride zakonodajstvo v roke mase, ki ni kapitalistična, zakaj poslaniški mandati v rokah ljudstva so premočeno orožje.

Od stranke, ki ne more biti demokratična in zaradi interesov, katerim služi, tudi ne sme biti taka, pričakovati resnično demokratične reforme, je pa kratkovidno. Tudi največjega političnega nasprotnika ne smemo smatrati za tako trapstega, da bo vedoma delal proti svojim interesom in rezal sam svojo kozo.

Če se republikani in demokratje, izvemšni nekoliko naivnih ljudi, ki sami ne vedo, zakaj so tam, upirajo ženski volilni pravici, že vedo, zakaj to delajo. "Moralni" in "etični" razlogi in fraze, da spadajo ženske v dom in v kuhinjo, so seveda le preteveze. Ameriške milijonarke ne hodijo v kuhinjo, če imajo volilno pravico ali pa če je nimajo; tudi od njihovih klubov in drugih "visokih" zabav jih nazadnjaški zakoni ne zadržujejo. Kar se pa tiče proletarskih žen, jih kapitalisti samo pode od doma, in z izkoriščanjem v tovarnah, trgovinah, rudnikih i. t. d. sami kažejo, da spada žna lahko še drugam kakor v kuhinjo. Ali izgovor je vsekakor prijetnejši kakor priznanje resnice, in zato ponavljajo kapitalisti svoje preteveze, dokler jih le še kdo posluša.

Ako bi bilo mogoče v Ameriki tako kakor v nekaterih evropskih deželah dovoliti volilno pravico kapitalističnim damam, ne pa proletarskim ženam, tedaj bi se to že doseglo pri kapitalističnih strankah. Zakaj taka reforma ne bi storila kapitalizmu nobene škode. Ali druga reč je z volilno pravico žen iz ljudstva. Ta bi lahko popolnoma izpremenila rezultate volitev, in zato si kapitalistični političarji rajši varujejo svoje stolčke.

Resnični interesi žen, ne maloštevilnih privilegiranih dam, temveč velike armade žen se popolnoma vjemajo z interesi delavskega ljudstva, in če bi suffragetke nekoliko bolje pogledale v ustroj sedanje družbe, bi morale spoznati, da bi se najbolje bojevale za svoje pravice, ako bi se pridružile socialistični stranki. Tukaj se ne bi bilo treba še le truditi, da pride ženska volilna pravica v program, zakaj socialisti, ki se bojujejo za enakopravnost sploh, so tudi žensko enakopravnost od vseh začetkov sprejeli v svoje platforme.

Čudno je, česa iščejo napredne ženske sploh med republikanci in demokrati. Ako sta jim ti dve stranki všeč, tedaj je njihov boj za volilno pravico le muhavost. Če pa mislijo ženske, da ni prav tako, kakor je sedaj pod vodstvom teh strank, tedaj je nelogično, da iščejo zase prostora v teh strankah.

Volilna pravica ne more biti sama sebi cilj, temveč je le sredstvo, da se dosežejo gotovi nameni. Torej je opravičeno vprašanje: Zakaj se dame pravzaprav bojujejo za volilno pravico?

Le za to, da bodo volilke in da dobe nekatere izmed njih poslaniški ali senatorski naslov?

To je preraven cilj, in zanj se ne izplača tak boj. Ako naj ostane vse drugo pri starem, tedaj tudi te osebne izpremembe niso potrebne. Vseeno je, če delajo slabe zakone moški ali pa ženske.

Ako pa hočejo suffragetke kaj več, je treba vedeti, kaj?

Dokler iščejo svojo srečo pri starih strankah, se mora iz tega logično izvajati, da hočejo prav to kar one. Ako hočejo kaj drugega, tedaj se ne smejo zanašati na one stranke, ki nasprotujejo tistemu drugemu. In s tem, da izkušajo krpati demokratično in republikansko stranko, zapravljajo le čas.

Teoretično in praktično prava pot za napredno ženo je socializem.

Zločinci, ki jih je hotel policijski načelnik Healey vse do zadnjega izgnati iz Chicaga, imajo zopet good times. V mestu je velika krojaška stavka, in razume se, da se mora policija bolj brigati za štrajkarje kakor za bandite.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

Vilar je bil pod oknj-planino obetal, da se potegne za Mušica in Jovico in da njegovo pričevanje oba osvobodi iz ječe. Uspehi, ki jih je že dosegel na torišču svojega delovanja, ugled, ki ga je užival v vsem okolišju Oskove, in nada, da si s poverjeno in uzgradbo jalskega mostu pridobi naklonjenost in priznanje tuzlanskih mogočnikov, vse to je rodilo v njegovi duši neko samozaupnost, od katere ni daleč do samoljubnosti. V zavesti duševnih zmognosti je začel precenjevati svoje moči. Vedel je, da vlada vsepovsod sirova sila, vendar se je zanašal na pravico, ki je glasno govorila za oba osumljenca. Pričal je obema v prilog in trdil, da je edini krivec Atif-Sarajlija. Zgodilo se ni tako, kakor si je domišljjal. Kar je povedal, je Lisinski vse zapisal v zapisnik, toda v zadevo s tem ni spravil jasnosti. Stvar je postala res zmedena. Vilar je prisegal, da je videl Sarajlijo par dni, preden se je našlo orožje, iti iz tiste kotanje, kjer je bilo baje skrito, prisegal, da je Sarajlija nesel pod pazduho nekaj v papir ali v canje zavitega, navedel je za pričo Mrčekzovega Janeza, ki je pred avditorjem vestno opravil svojo dolžnost, toda Atif je spretno ovrgel te izpovedi, trdeč, da v svojih poslih res hodil po tistih krajih, o skrivališču orožja pa ničesar ni vedel. Pač pa je on videl Jovico Miloševića prinašati od nekod orožje in ga je ovadil orožnikom. Če je bilo v tisti jami toliko orožja, kdo ga je odnesel in kje je zdaj? je skrbno izpraševal sodišče. O tem nihče ni vedel odgovoriti in orožništvo je brez uspeha preiskavalo Konj-planino. Preiskavar se je vlekla pet tednov. Konec septembra je vojaško sodišče spoznalo, da v tem slučaju sploh ni pristojno, ker orožje se je našlo pod streho, ne pa v rokah osumljenec. Tedaj je poštel onemoglost in neškodljivost Mušičevo ter ga izpustilo na svobodo s pripomnjo, da bo starec vedno na razpolgo, ako bi v teku nadaljnje preiskave letel količkaj upravičljiv sum nanj. O Atifu Sarajliji je sklenilo, da je pač sposoben za vsak zločin, a po izpričevalih gozdarja Bierkopfa, stotnika Hvalibogovskega in nadporočnika Buzduga je državi vdan in prav poraben v določenem mu delokrogu. O Jovici je razsodilo, da ga treba kot človeka državi nevarnih nazorov, kot agitatorja in šuntarja izročiti civilnemu sodišču. Glavno pričo, inženirja Vlarja je označilo za verodostojnega človeka z neizvedljivimi, močno na socialnem cikajski nazor, za mladega uradnika začetnika, ki je sicer povsem zanesljiv, ki pa s hlepenjem po popularnosti in s svojo filantropijo zbuja v ljudeh neizpolnive nade, s čimer ne vpliva pomirjevalno nanje, v zadevi osumljenca Jovice Miloševića pa pričuje morda s predsodki, ki še niso popolnoma jasni. Lisinski je, opisujoč Vilarja, porabil vse opazke, ki jih je bil ob priliki preiskave v okrožju Konj-planine zapisal v svojo beležnico. Nikakor ni hotel in mu tudi ni mogel podtakniti bratovščine z nezadovoljnimi in nevarnimi elementi, vendar pa se mu je zdelo potrebno, opisati zadevo vsestransko, tako da poreče civilni sodnik, ki jo dobi v roke: "Oj da — ti vojaški sodniki so korenjaki! Kako natančno in psihološki resnično so posvetili v ta zagonetni slučaj! Mnogo je vplival nanj nadporočnik Buzduga, katerega je parkrat poklical, da napiše i z njim protokol.

Buzduga je hodil do onem dvoboju ves potr po svojih poslih. Težila ga je zavest, da se ni o svetil inženirju. Fizičnega zadoščenja ni dobil, moralno je pa sramotno propadel. Mnogi častniki so vedeli, da se zaradi dolgov ni smel pravilno dvobojati. Kaj takšnega se pač še ni primenilo, zato ostane vsakemu neizbrisljivo v spominu. Na pravilni viteški dvoboju se hitro pozabi, toda o njegovem izjemnem bodo z zasmehom leta in leta govorili po vseh postojankah, kamor se polagoma razkrope častniki, ki so sedaj nastanjeni v Tuzli. To ga je peklo. Z inženirjem se je sicer sprijaznil, ker ni mogel drugače, suho sta se pozdravljala, toda želo je ostalo v Buzdugi, ki se ni dalo izruvati. Ta usedlina je povzročila, da je pred sodiščem pobijal Vilarjevo pričevanje. Namignil je na njegovo znanje z Danico, ki ga je zapeljalo v prezaupljivo občevanje z Jovico in mu zastrlo oči, tako da ne vidi jasno, kako ga zlobrajlja nezadovoljniji in agitatorji. Povedal je tudi, da mu je že enkrat izpregledal nedovoljeno vmešavanje v orožniško uradno poslovanje, ker ni maral rezervnemu častniku napravljati neprijetnosti.

Majorski Lisinski je opisal zadevo tako podrobno, da je bilo v obširnem aktu pač mnogo čtiva, toda malo jasnosti, da Jovica ni bil opran in so padale na inženirjevo pričevanje neke sence. Ko se mu je zdelo stvar do kraja obdelana in premlela, je napisal na akt: Videat Hvalibogovski!

Pri mestnem oveljniku so spisi ležali tri dni. Vestno jih je čital. Stvar je segala močno v njegov delokrog. Za vsakim zapisnikom si je privoščil pol ure odmora, da premišljuje o vsebini ter spravi dogodke v stik in da se izprehodi po sobi, okrepi z žganjico ter poljskima generaloma na steni izpusti iz svoje pipe oblak dima pod nos. Ko je bil v tretji prečital protokol z orožnikovimi podatki, se je pri odstavku, kjer je Buzduga namignil na Vilarjevo znanje z Danico, ustavl. Pošetel je po sobi, dolgo je mislil, naposled je sedel ter zapisal v svojo beležnico: Hercegovko bi trebalo zaslišati. Vsiljevalo se mu je mnenje, da se v zveznosti dogodkov lahko nahaja deklica, ki jo je sam občevoval v hanu ob Oskovi. Čudno se mu je zdelo, da Lisinski ni poklical Miloševićeve sestre za pričo. Pripisoval je to majorjevi delikatnosti napram ženstvu, ki se mu pa v tem slučaju ni zdelo umestna. Deklica je bivala pod eno streho z agitatorjem, z njim je ustanovila

prepovedano šolo, od njega in otrok je lahko mnogokaj zvedela. Ako se je našlo eno skrivališče orožja, nahaja se jih lahko še petdeset v gorah med Tuzlo in Sarajevom. Tako je modroval Hvalibogovski. Iz aktov se je že tudi uveril, da Atif Sarajlija ni več na pravem mestu. Ljudje ga v tem okraju preveč poznajo, ogibajo se ga, oprezno se vedejo v njegovi navzočnosti, zato ne koristi toliko, kolikor velja državo. Res se kaže uslužnega, a prekanjen je in ona dva dragocena handžarja, ki mu jih je bil nekoč prodal, sta prišla morda prav iz onega skrivališča, o katerem se toliko govori v obtožnici. Uvažujete te domneve, je sedel ter pisal mestnemu poveljništvu v Monstaru, da zamenja enega svojih konfidentov za Sarajlijo. Teden pozneje je Atif za vselej izginil iz tuzlanskega okraja.

Jovica je prešel z vsemi sodnijskimi listinami vred v ooblast civilnega sodišča. Tu so ga z ozirom na njegovo agitatorsko silo in na kritični položaj v deželi pustili v preventivnem zaporu in so malone pozabili nanj.

Poleti 1881. leta so bili na Dunaju zaradi dežel, ležečih južno od Save, v velikih skrbeh. V prejšnjem letu se je bila nezadovoljnost ljudstva že nekoliko polegla, mogočno pa je zopet vzrastla, ko se je začela centralna vlada 1881. leta resno pripravljati, da uvede v onih deželah vojaško obveznost, kakor jo je nameravala dvanaest let poprej uveljaviti v južni Dalmaciji, kar se ji takrat ni posrečilo.

Stojan Kovačević, še izza 1869. leta znani in od takrat mogo imenovan četaški vodja, ki je po okupaciji izginil s pozorišča, je začel zopet zbirati četo in je z veliko drznostjo izvršil nekaj roparskih napadov v tudi okrajih Gacko in Nevešnje.

Druge čete so vzemirjale konjiško okolico; tudi v fočanskem okraju so prisilili razbojniki, nastopajoči vedno smejeje, ondotno slabotno garnizijo k neprestanim, večinoma brezuspešnim pogonom.

Ob pripravah za uvedbo brambnega zakona v južni Dalmaciji v juniju 1881 in z rebelskim odporom Krivošij je nastal prvi konflikt, ki je spravljal dogodke v kolotek in povzročil, da so se pokazale v očitnih oblikah one morda še v zelo nedolžnih obrisih tudi v istorodni in enakousodni Hercegovini se nahajajoče tendence.

Krdelo oboroženih Krivošijev, ki so si z odločnim nastopom takoj pridobili simpatije svojih sosedov, je postalo takorekoč jedro nezadovoljnec; iz odročnega gorskega zakotja na severu kotorske zatoke naj bi prišlo geslo za splošno vstajo.

Vlada je porabila vsa sredstva, da bi pridobila Krivošijce za novi zakon: pregovarjala je župane, nameravala je prebivalstvu goratih krajev zabraniti pristop k obmorskim seliščem ter pregovoriti Črno Goro, da postavi kordon in zapre mejo za prenos živil v Krivošije, hoteč tako izstradati uporni okraj. Ker se ta namera zaradi nasprotujočih političnih in lokalnih razmer ni da alizvesti, je poslala 7. novembra kotorskega pravoslavnega škofa, da poseti župniji v Ledenicah in Dragalju ter stvari narod pred nepremišljenimi koraki. Toda škofa je ustavilo obo-roženo ljudstvo že pri Ledenicah, tako da se je moral s spremstvom vred vrniti. Prav tedaj je vdrla četa Stojana Kovačevića v Krivošije, na kar sta osamljeni orožniški straži v Ublih in Dragalju zapustili svoje mesto. Vedno več čet je prihajalo iz Hercegovine. Opustošile so trdnjavo v Dragalju, razrušile stražarnice in Crkviceh in Ledenicah ter zažgale nekaj javnih poslopij. Vzemirjati so zečele celo obmorska selišča. Sedaj so spoznali na Dunaju, da ima ta peševica ljudstva veliko odporno silo v sebi, proti kateri ne opravi ničesar ugled dalmatinskega cesarskega namestnika, obnem vojaškega poveljnika Rodića, ki je šel novembra v pokoj, niti njegovega naslednika generala Jovanovića. Krivošijska upornost se je nagloma razširila po sosedni Hercegovini in ko je vlada 4. novembra razglasila brambni zakon tudi za obe zasedeni deželi, je zahrnelo po vseh okrajih od morja pa do srbske meje, dasi je bila uveljavljena samo dvoletna vojaška služba in je oblast poveljevala, da se bodo pri vojakih strogo šteli muhamedovski verski običaji. Takrat je Avstrija začela razpostavljati svoje vojaštvo na najbolj ogrožene točke ter pošiljati nove čete v vse tri dežele. Odslej novine niso več pisale o hercegovskih in krivošijskih razbojnikih, marveč o urejenih vstaških četah, katerim stoji nasproti pomnožena e. k. armaaa.

35.

Vilarjeve misli so se tudi v Tuzli mnogo pečale z Danico in z razmerami v drvarski ko-oniji. Dobival je od tam poročila po Bobojedcu, ki ga je posetil vsak teden vsaj enkrat. Če ga ni dobil doma v sestrihi hiši, je zavrnil k jalskemu mostu, da vidi svojega dobrotnika in mu potoži svoje gorje. In pravil mu je, kako se je na planini vse izpremenilo na slabše. Oni Birkov s pasjimi zobmi mu je prepovedal drva, tako da se ne more založiti z njimi za zimo.

Vilar se je razjezil. "Zakaj se pa ne sklicuješ ne moje dovoljenje, da smeš jemati dračje, ki sicer segnije!" ga je pokaral.

"O gospodine Franjo, jezik se prilepi k goltancu, če stojiš pred takšnim grozovitim človekom, kakor je Birkov. Kako bi se bunil bedni katolik!" je vzdihnil Bobojedec. Potem je priznal, da usmiljeni delavci skrivaj vzemo kakšno vejo ali platišče in mu zvečer privlečejo v Pilič toda to je jedva tretji del tega, kar je smel prej vzeti.

Drugokrat je pravil, da je Birkov uvedel zopet stari red pri delavcih: hrana je slaba, nalagajo se globe; da bi se kdaj odpravile znamke, o tem še misliti ni treba — tako je rekel pri poslednjem izplačevanju strašni gozdar. "Gajer se napije že zjutraj in potem uganja sitnosti, da ga ni moč prestati. Drvarji se togote in si žele nazaj dobrega gospodina Franja. Pravijo: Ako njega ne bo, ustavimo delo in gremo tja, kamor sonce zahaja."

"Kje je to?" je vprašal inženir, videč, da postaja siromak domač, zgovoren in zaupljiv.

"To je v pokrajinah kraj debelega morja, tam se ljudje preživljajo s kamenjem. Vlada je izprevidela, da na krševitih hercegovskih tleh ne zraste toliko, kolikor treba za življenje, pa je ukazala graditi velike kamenite trdnjave, vojašnice in stražarnice. Pri teh zgradbah je baje zaposleno na tisoče delavcev. Kdor hoče lomiti, obdelavati in donošati skalo, vsak si zasluži kruha. Gospodine Franjo, povej ti meni, ali se res nahaja v zemlji kamen, s katerim se lahko skuha kosilo? Slišal sem praviti, pa ne morem verjeti. Boga mi!"

"Istinabog. Ante! V nekaterih krajih se nahaja pod zemljo vse polno okamenega lesa. Pri nas ga kopljejo in kurijo z njim."

"Baš učeni so vaši ljudje," je pohvalil Bobojedec, naslonivši desno uho na ramo. "Pa tudi pri nas so navihani. Evo, to nedeljo je prišel v delavski tabor na Konj-planini človek, Vlah, ves razečan, izbit in medel, kakor bi živel od samega suhega druha in vodice hladne. Prišel je, kakor bi bil padel z neba, nihče ni vedel odkod. Ob vsakem boju je imel torbo. Jemal je iz torb majhna razpela in svete podobice ter jih prodajal za majhen denar. In pravil je Vlah, da so našli na Črni Gori v zemlji gorljiv kamen. In modri vladar one pokrajine je sklenil, kopati tisti kamen, kuriti z njim in ga prodajati čez morje. Ker nima zadosti delavcev, jih vabi v svojo deželo, kjer jih hoče bogato plačati. Nekateri drvarji so verjeli, drugi so se muzali in so vprašali Vlah, zakaj ima v torbi nove opanke. 'Da jih obujem, kadar se razležejo stare, ker mnogo sveta mi treba prehoditi s svojo robo,' je odgovoril. Samo eno uro se je mudil pri delavcih, potem jo je odkuril, tako da nihče ni vedel kam. To je bilo dopoldne. A popoldne so že prisopihali zapetje na Konj-Planino izpraševati po Vlahu. Radi bi se bili seznanili z njim. Drvarji so vse lepo povedali in nekateri so trdili, da so Vlah dvignile božje podobice v zrak ter ga odnesle preko Zeleboja in Kravanje."

"Kaj misliš, Ante, da je bil tisti Vlah s podobicami kakšen ogleduh in šuntar?"

"Kaj po drugega? Čemu pa je imel nove opanke v torbi? Nekje v planini je vrgel svete podobice v špiljo, si prebarval obraz, obul nove opanke in zbežal. Eto, gospodine Franjo, staviva — jaz vidim za svoj turban, ti pa za svoje tedensko plačo, da najdemo sčasoma v planinskih brezdnih cele oltare božjih razpel in podob."

Vilar se je čudil stvar, ki se gode v njegovem okrožju. "In Atif Sarajlija — ali še sedi gori in na tisti skali?" je vprašal.

Bedni katolik je pritrdil z glavo. "Jok, ni ga več. Mera njegovih hudobij se je napolnila do vrha. Pravijo, da so mu dokazali njegovo lopovščino z orožjem in ga zašili. Jedva bo več vohunil po naših krajih."

Vilar si ni mogel odoleti, da ne bi kaj povzvedel o Danici. "Ali si bil te dni v Mušičevem hanu?" je vprašal, kažoč ravnodušnost.

Prekanjeni Bobojedec je precej uganil, kam meri ta radovednost. Segel je po globok vzdih in odgovoril je s hvalospevom: "Daj ti Bog milost svojo, gospodar ti naš, gospodine Franjo! Blagoslavljal je do konca življenja, da bi doživel mnogo krepkih in učenih otrok! U, kakšna deklica je Danica, oprosti, da govorim o njej! Naj bo Vlahinja, a hvaliti jo moram. Kako tiha, vdana, pripravna za vsako delo in učena! Predčerašnjim sem bil v hanu z vso svojo bosotinjo. Morda sem letos poslednjikrat tvoril v mlin parok koruze. S čim pa naj kupujem žito, ko so mi prepovedali drva na planini! Gladovali bomo po zimi in umirali, ako se ne usmili dober človek moje dobne dečice. Uu! No da vidiš, gospodine Franjo, kako se je igrala Danica z mojo sirtinjo. Ko da je deset let stara, tako je sedela in se smejala z njimi in travi. Moja najmlajša dva je naučila jahati na mojem konju, najstarejšo hčerko mi je počesala in ji spletla kite. Uf, to je deklica!"

Inženir je bulil oči in poslušal, zadovoljen, da je vsaj nekaj slišal o Danici. Naposled je bogato obdaril možaka. "Kupi si kave in kruha za svojo bosotinjo," mu je rekel. Bobojedec se je tako privadil teh darov, da je pozno v noč čakal pri svoji sestri na dobrotnika, ako ga ni bil našel pri mostu. Postal je poštni sel med hanom ob Oskovi in mestom. Če je videl, da gospodin Franjo kaj odlašja ali mečka z nagrado, je zavzdihnil ter rekel, da zdaj ne ve, kdaj pojde zopet v Mušičev han, ker tam nima nobenega opravka. Vilar ga je razumel in mu je kupil poln meh koruze, da ima kaj opravka v Mušičevem mlinu.

Danici je postal Bobojedec najprijetnejši gost in naročnik. Ni trebalo baš njega, da se spomni gospodina Franja. Saj je mislila ves dan o svojem idealu moške popolnosti, ki gradi daleč za hribovjem most, in sama je ves dan gradila most do svoje sreče. Zamišljena je šivala novi gumič, a delo ji ni šlo več tako hitro izpod rok. Mnogokrat ji obstane roka, skoraj dihi ji zastane, oči se upro v kaj nevažnega na tleh, zastrane v bilko slame ali v kupček pepela, v lonček za kavo ali v neumiti findjan, ob katerem pipajo odebelele muhe; nepremično sedi, kakor bi spala, tako tihe so sanje njene sreče. Vazku se je sčasoma zdelo čudno, da so njeni presledki v vezanju tako pogosti in dolgi, zato jo je večkrat pokregal in izpodbudil k delu, češ: Gospodin Franjo se porvne, in gumič še ne bo dodelan. Vzneseno ime

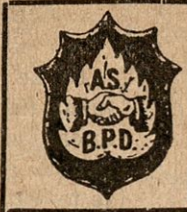
gospodina Franja, neizbrisno zadolbeno v njem sree, jo vselej predrami in izvna sladko presre. On ji bo stal vedno na strani in tudi braji reši iz ječe. Tiste dni se ji je v ljubezenskih sanjah rodila prečudna misel, ki jo je začel precej izvrševati. Iz obeh oprsnih delov gumič je populila toliko vstih cvetic in metuljev, da dobila prostora za novo tvorbo: na prazno mesto je začela vsivati na levo, na srčno stran nekakih razkoračenega mladeniča, ki drži v iztegnjeni desnici rdečkasto-rumeno jabolko, na drugo stran pa lepo deklico, ki izteguje roki proti onemu bolku. Morda bi se namrdnil ostroumen kritik kakšen Dalajlama učenosti — Bože, kako imen se jih je zaredilo dandanes na svetu! — morda bi trdil takšen nezadovoljnej, da je nova tvorbo pokvarila estetski okus in užitek, no umetnica tako hotela. Niza Danica nit k niti, jih ureja svojim bistrem razumu ter neprestano misli, njen, kako gleda nanjo, ji ponudi usodni nje, jo prime za roko in kako je bila z njim pri vesu. Solze ginjenosti se ji nabirajo v očeh, ona jih zadržuje, da bi jih ne videl Vazko. V zbeži v navalu sladkih občutkov od obrljave dečka, steče k Oskovi, sede kraj mlina na skali in gleda v šumeče pene, zlateče se v solčnih žarkih. Nič ne ve in ne hotela bi verjeti, da modrijani proglasili vsako ljubezen, pa naj traja še tako dolgo, za pozlačeno peno. Ko se naposled vsa zamišljena v han, jo izprašuje v vse raziskujoči Vazko: "Kaj iščeš štiripetdeset deteljico, kaj-li? Ali šteješ stopinje, ki jih je naredil todi gospodin Franjo?"

Kadar pride Bobojedec, se njena pazljivost prevrne nanj. Večkrat gre krog njega; zdaj skloni po čibuk, ki mu je padel na tla, zdaj bere suhljad, ki se mu valja pri opankah, in findjan, ki ga je pozabila na klopi, celo s čim pride brisat klop, kjer sedi imeniten mož, kar sicer nikdar ni zgodilo, ker ni bilo v navadi. N stavlja uho in utripajočega srca pričakuje, zine možak in izpusti rešino besedo. Toda ta počasi pripoveduje, kaj je v mestu novega. "O most, čigar zgradbo je povelil carski general, še mu želirju, bo takšen, da mu ga ni para dal naokoli." Tako konča po priliki in s tem zadevo v živo pri Danici. Zdaj ve, da še živi njen ljubi mec. Njena lica zagore. Prinese lonček kave in napolni findjan. Bobojedcu se zazdi za klopi nepripravna, zato zdrkne na tla, počene na pomalem odsrkava gosto črtno, z dlango si brije brke in v ljudno ter grozno obnemem se mu blišče izpod nasršenih obrv. Kuj železo, dokler je v ču — si misli in še pritakne besedo, s katero vidi, da je gospodina Franja v zvezde. Še en findjan Loui ve dobi, na kar obmolkne, ker ognja noče gasiti s slamo. Vazko cepi na oglu drva za zimo in mu sluša. Tisti most ga začne zanimati. Ker Ante daleč besede od sebe, ga vpraša: "Ej, Ante, ali oni most takšen, kakršen je mostarski, ki je naslikan v Daničini knjigi?" "Ne vem, kakšen je mostarski, a jalski bo lep in za večnost. To je gospodin Franjo, sicer bi ga ne klical carski general k sebi," odgovori bedni katolik, pokimav z glavo, natrpa čibuk in poškilil po tretjem findjanu, ki se mu še tudi napolni. Vazku zaroji misel o osvoboditvi Mušiča in Jovice. Na primeren vprašanje dobi zadržev, da gospodin Franjo niso tovo osvobodili oba, a treba čakati, ker gospodin so kasna. "Gospodin želir bi precej pomogel, v hitro vidi in precej ve, kaj je prav, toda sodnik počasno gleda v pisanje." Deček pritrdi z glavo in z jezika mu zdrkne kletvina, grozeča sodnikove vemu svetcu z neko neslanostjo. Pazna deklica naže Bobojedcu duhan, potem sede, vzame gumič v roki in z iglo snuje od nalčne strani narobne in obratno. Ante gleda z levim očesom na tvorbo, vidi v obrisih razkoračenega možaka jabolkom v roki, priskrke kave, potegne iz čibuka ter pljune, hvaleč Boga, da je poslal poštnega in učenega gospodina Franja v Bosno. Ko se naposled dvigne ter misli, obotavljajoč se, plačala kavo, zve, da mu je odpuščen ves dolg. I Danica ume biti darežljiva, dasi je silno uboga. Prebrnjen nasmeh mu izpreleti lice, ker z vsem je dovoljen, posebno z odpuščanjem dolgov. In božno zamrmlja v svoj brk: "Bedi je vsak dožan. Dal Bog, da bi nam bili tudi pred prestolom božje milosti tako lahko odpušeni naši dolgov!" Potem gre, da sede na konjiča, ki neprivrzan dremlje pred hanom. Danica gre za njim. Bobojedec se skobali na suhega in mrtvičnega trpinca, v katerem pod takšno težo nekaj zabrdobde, kakor bi se cvrli ocvirki v ponvi. Ko ga okornost in zatepeni jezdec prvikrat dregne z železnim stremenom v trebuh, se žival predrami in izpregleda; ko ga buhne drugič, pomiga z glavo in repom, a premakne se še le tedaj, ko začuti silbo na vrata. Bedni katolik se še le sedaj spomni, kaj mu je naročil gospodin Franjo Glavo okrene proti deklici in zroč nanjo z levim očesom, reče: "Pozdravlja te želir z jalskega mostu." — a sama zase zvijačno pristavi: "Zvižgati treba in ovedgredo za pastirjem." Tudi Danica pošlje pozdrav gospodinu Franju. In dolgo gleda za počasnim jezdecem, ki je tako očel, da bo že jutri videl onega, čigar podoba bo do konca življenja nosila pod svojim gumičem.

—(Nadaljevanje.)—

O "nemirih" v Moskvi je izdala policija poročilo, ki bo tudi dumi predloženo. Tako poročila zna policija v vsaki deželi obračati in zavljati v zmislu svojih in vladnih interesov; na Ruskem so pa v tej umetnosti še posebno izurjeni. Zato nimajo podobna poročila velike cene in čitati jih je treba zelo previdno. Ali v omenjenem poročilu je navedeno, da znaša škoda, ki je bila storjena pri teh temeljih, po cenitvi moskovskih mestnih oblasti 19,250.000 dolarjev. Ker se trudi ruska vlada na vso moč, da bi tiste "nemire" prikazala svetu kot malenkosten dogodek, je navedena številka zelo značilna. Ali niso nemiri, ki povzročijo blizu dvajset milijonov dolarjev škode, že močno podobni revoluciji?

ADVERTISEMENT

Avstrijsko Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans. Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans. Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans. Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans. Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNICI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Ridley, Kans. MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans. ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOŠIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa. FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark. MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans. ANTON KOTZMANN, Box 514, Frontenac, Kans. Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovljijo pošiljati, gl. tajnika. Vse denarne pošiljate pa gl. blagajniku.

ČLENIK IN NASLOVNIK URADNIŠTOVA KRAJEVNIH DRUŠTEV A. S. B. P. D. V LETU 1915.

Št. 1. Frontenac, Kans.

Predsednik, Anton Lesjak; tajnik, Breznik, box 410; blagajnik, Leo, box 263. Vsi v Frontenac, Kans. Seja se vrši vsako tretjo nedeljo v mesecu.

Št. 2. Chicopee, Kans.

Predsednik, Joe Lesjak, box 65; tajnik, Lad. Polowich, box 23; blagajnik, Stampfel, box 25. Vsi v Chicopee, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 3. Newburg, Kans.

Predsednik, Anton Malis; tajnik, Grožan, box 29; blagajnik Joe P. Stanujevski vsi na R. F. D. No. 2, Newburg, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 4. Mineral, Kans.

Predsednik, Louis Mandelj, Stone, Kans.; tajnik, Frank Košitz, box 131, Mineral, Kans. Seja se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu.

Št. 5. Weir, Kans.

Predsednik, John Schuberger; tajnik, Moosbrugger; blagajnik, John, vsi v Weir, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 6. Yale, Kans.

Predsednik, Anton Močnik; tajnik, Groselj; blagajnik, Frank Šetina. Vsi na R. R. No. 8, Pittsburg, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 7. Curanville, Kans.

Predsednik, Joe Kness; tajnik, Joe Kness; blagajnik, Peter Hofer. Stanujevski vsi na R. R. No. 8, Pittsburg, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 8. Fleming, Kans.

Predsednik, Matevž Lomšek, R. R. No. 82, Cherokee, Kans.; tajnik, Bob Kukjati, R. R. No. 2, box 83, Cherokee, Kans.; blagajnik, John Bobek, R. R. No. 2, Cherokee, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 9. Radley, Kans.

Predsednik, Frank Vchar; tajnik, Bob Kukjati, box 81; blagajnik, Louis, vsi v Radley, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 10. Jenny Lind, Ark.

Predsednik, Mike Paučnik, box 82; tajnik, Frank Grile, box 37; blagajnik, Kolbe. Vsi v Jenny Lind, Ark. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 11. Breezy Hill, Kans.

Predsednik, John Pečnik, R. F. D. No. 2, Mulberry, Kans.; tajnik, Rohus, box 13, Breezy Hill, Sta., Mulberry, Kans.; blagajnik, John Žordani, box 13, Breezy Hill, Sta., Mulberry, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

DVAJSETO STOLETJE!

V našem stoletju je kultura dosegla svoj vrhunec in človek je praznovanje mogoče, ako ne tisti, ki jih bodo kaznovali? Obojati in zapirati ni težko. Ali če bi se le en del tistega denarja, ki se troši za sodnije in zapore, porabil za dobre šole, ne bi vladala sredi kulturne Evrope taka črna tema. In menda bi bilo bolje, če se take reči ne bi godile, kakor da se kaznujejo.

Well — zdaj jih bodo kaznovali. Toda kdo je kriv, da je tako praznovanje mogoče, ako ne tisti, ki jih bodo kaznovali?

Obojati in zapirati ni težko. Ali če bi se le en del tistega denarja, ki se troši za sodnije in zapore, porabil za dobre šole, ne bi vladala sredi kulturne Evrope taka črna tema. In menda bi bilo bolje, če se take reči ne bi godile, kakor da se kaznujejo.

VOJNA ŽRE LJUDSKI DENAR.

Nemški finančni minister je v državnem zboru dejal, da velja sedanja vojna vse udeležene države na dan 300 milijonov mark (72 milijonov dolarjev). Na mesec velja vojna vse te države 8000 milijonov mark. Človek si takih svot še predstavljati ne more, še pojma nima, koliko denarja je to. Vojna traja že nad eno leto in velja doslej že dobrih stotisoč milijonov. Te svote, porabljene za

vojno, nam kažejo, kako velikanška bogastva imajo države na razpolaganje. Na isti seji je rekel tudi nemški državni kancelar: Ta vojna bo zapustila iz tisoč ran krvavečo Evropo. Po vojni bodo vsi narodi — zmagovalci in premaganci — morali obvezati svoje krvaveče in skelečne rane in pretrepla bodo desetletja, preden se bo obnovilo gospodarsko stanje, ki je vladalo pred vojno.

S to modrostjo ni povedal Bethmann Hollweg seveda prav nič novega. Le za blaznico zrel norec more še dvomiti o strašnih ranah, ki jih bo morala celiti Evropa — in sicer ne sama Evropa. Vpraša pa se: Ali je spoznal filozof Bethmann Hollweg to grozno resnico šele sedaj? On je bil vendar odgovorni in vodilni državnik Nemčije in ves svet ve danes, da je v prvi vrsti nemška vlada hotela to vojno. Bethmann Hollweg je med tistimi, ki so najbolj odgovorni zanjo. Če ni vedel, kakšne rane seka moderna vojna vsem narodom, tedaj je tepec in treba bi ga bilo spoditi. Če je pa vedel in vendar povzročil klanje, tedaj je neprežene hudodelec, in najmanjše, kar bi zaslužil, bi bilo to, da ga vtaknejo v uniformo navadnega vojaka in postavijo na fronto, kjer morajo eksplodirati šrapneli.

Švaregelberji se maščujejo. "Smotra Dalmatinska" javlja oficijelno, da je pričela pri e. kr. okrožnem sodišču v Splitu kazenska preiskava proti drju. Trumbiću, drju. Biankiniju, drju. de Giullu, drju. Gazzariju, drju. Mičiču in kiparju Meštroviću kot članom londonskega "Jugoslovanskega odbora" in sicer zaradi veleizdaje. Oblasti so odredile konfiskacijo imetja imenovanih ter so ga v Šibeniku zaplenile drju. Gazzariju med drugim tudi njegov 100.000 K znašajoči depot pri Jadranski banki. Who is next?

Vodstvo italijanske socialistične stranke

je razposlalo na približno 500 socialističnih občinskih uprav Italije okrožnico, v kateri jih vzbudjuje k manifestacijam in delovanju v smislu socialističnih načel glede na sedanji položaj. Med temi občini so tudi večja mesta kakor Milan in Verona.

Človek, posezi v žep!

Mestna občina ljubljanske je postavila "Brambni ščit v železju" za sklad v podporo vdov in sirot v vojni padlih kranjskih vojakov. Zabijanje žebeljev v ta ščit se je pričelo na slavnosten način dne 18. avgusta 1915 ob 11. dopoldnevem povodom 85letnice cesarjeve. Mestna občina ljubljanske vabi vsakega posameznika k udeležbi te dobredelne akcije s tem, da zabije žebelj v ta ščit, ki naj ostane zgodovinski spomenik bojnih časov, ter naj obenem pričča, da so tudi ljubljanci v svojih močeh skrbeli za rodbine o njih junakov, ki so dali svoje življenje za "svojo domovino." Žebelj po 1 krono, 50 in 20 vinarjev se dobivajo na lieu mesta, kjer je razpostavljen brambni ščit, to je pri glavnem vходу mestnega magistrata.

Tudi vojni blagoslov.

Iz vojnoporočevalskega stana poročajo listu "Koelnische Ztg." od Soče: Kupi mrtvecev, ki se dvigajo pred pozicijami e. in kr. čet, ne naraščajo le uro za uro, marveč je tudi mrtvaški smrad ob vsej fronti bojišča postal že tako neznošen, da dobavljajo iz Gorice in drugih krajev iz vseh lekarn in drogerij parfeme in dišave v velikih množinah, da olajšajo četam bivanje v taki atmosferi.

Lahko si je misliti, kako se morejo počutiti vojak i vozačju, ki ga je treba "olajšavati" na tak način. Lahko si je pa tudi misliti, kakšna nevarnost za splošno zdravje ne le vojakov, ampak vsega prebivalstva prihaja iz take atmosfere.

Sami blagoslovi vojne

Krma za juriste. Pri dunajskem deželnem sodišču je bil te dni končan konkurz, ki je tekel celih 43 let. Pred 43 leti je prišel neki uradnik v konkurz. V tih dolgih letih se je marsikaj spremenilo; opetovano so bili določeni novi konkurzni

komisarji, novi upravniki mase, novi člani upniškega odbora, samo dolžnik je ostal vedno isti in je bil jako zadovoljen, da je v konkurzu, ker je vseh 43 let dobival redno svojo mesečno rento. Šele ko je ta dolžnik umrl, so konkurz končali in upniki so dobili ne le 100 procentov svojih terjatev, nego tudi — 50 procentov obresti.

"Vaterland" mora biti večji.

Z vsemi proti dvema glasovoma je nemška nacionalna liberalna stranka sklenila resolucijo, v kateri izjavlja, da mora biti pogoj miru razširjenje nemških mej na vzhodu in na znanu.

Ampak morda bodo pogoji miru vendar še od koga drugega odvisni, kakor od nemške nacionalno liberalne stranke.

Revolucija na Ceylouu.

Iz Berlina poročajo, da je po privatnih vesteh z otoka Ceylona meseca julija tam izbruhnila revolucija, ki še sedaj ni potlačena. Vsi nasadi čaja so bili baje uničeni. Vstaje se je udeležilo 2000 oseb. V Colombo so se odigrali strašni ulični boji. Materijalna škoda znaša deset milijonov mark.

Maksimalni tarif v Ljubljani.

Mestni magistrat v Ljubljani je izdal nov tarif za živila na vsakdanjem trgu. Razlika med 1. in 2. tarifo obstoja v tem, da so se zelne rastline, stročja, zelenjave za prikuho in sadje pocenile. Na trgu za producente (Vodnikov trg, Franca Jožefa trg, v Šiški) znaša cena za jabolka 12—16 vin., za hruške 24—32—48 vin., južne češplje stanejo 48 vinarjev. Fižol v strokih, boljši, 20 vin.; vse v kilogramih. Fižol luččen, svež, 1 liter 32 vinarjev. Kumare komad 4—8—12 vin. Maksimalni tarif za Pogačarjev trg, v prodajalnah in stojnicah po mestu je pri sadju nekoliko višji, kot oni za producente. Vpoštevalo se je, da jabolka in hruške na teh trgih, ki so prvovrstni, daleko presegajo kakovost sadja na trgu producentov.

Oderuštvo za vojnim kruhom.

Aprovizačni odsek mestne občine ljubljanske se je zopet pečal s ceno novega vojnega kruha, oziroma s pritožbo pekov, katerim je cena 44 vin. za 1 kg. tega kruha lahko peče kruh po tej ceni. Aprovizačnemu odseku pa se je tudi sporočilo, da prodajajo nekateri peki vojni kruh, ki ga je dobiti v mestni vojni pekarni po 44 vin., po 70, 90 in celo po 1 K. Ne glede, da se bode proti takim oderuhom vpeljalo kazensko postopanje, se je sklenilo, da ima mestna občina ustaviti oddajo moke takim ljudem.

Obsodbe radi navijanja cen.

Pred ljubljanskim okrajnim sodiščem so bili obsojeni štirje posestniki in tri posestnice iz Podsmreke, Šujec in Kozarjev na občutne denarne globe, ker so v maju pšenično stot po pretiranih cenah 70 do 84 K prodajali. Dva posestnika iz Kozarjev sta obsojena vsak na 200 K, ena posestnica na 300 K, druga iz Šujec na 200 K, dva posestnika iz Podsmreke na 300 K in 200 kron in ena posestnica od tam na 200 K denarne kazni. Okrajno sodišče v Postojni je obsodilo 31 oseb na denarne kazni in zapor, ker so prodajala razna živila po pretiranih cenah.

Cene moke na Primorskem.

Nomestništvo v Trstu je izdalo naredbo, tičoso se prodaje moke na drobno. Trstu z okolico in na Goriškem so določene prodajne cene za kilogram: pšenična moka za peko, pšenični zdrob, debeli zdrob 79 vinarjev, pšenična moka za kruh 51 vin., enotna ržena moka stane 1 kilogram 51 vin.

Zakonska drama.

Na Dunaju je prišla pred kratkim 27letna delavka Roz. Plössel na policijo in je povedala, da je svojega moža umorila s tem, da ga je polila z vrelim lugom. Na policiji so najprej mislili, da se je ženi zmešalo, a šli so na njeno stanovanje in dobili tam njenega moža mrtvega. Vreli lug ga je strašno poškodoval. Žena je mrtvemu možu ležečemu na zofi položila na prsi velik križ in ga zaodela. Izkazalo se je, da sta 27letna Rozalija in njen 53letni

mož Aleksander Plössel vedno slabo izhajala. Rozalija je bila druga žena Plösselova, a vzlic razliki v starosti je bila Rozalija silno ljubosumna, tako da jo je hotel Plössel že večkrat zapustiti. Tudi v nedeljo sta se sprla in ko se je Plössel vlegel na zofo ter zaspal, ga je ljubosumna žena polila z vrelim lugom.

Avstrijske ujetnike italijanske narodnosti v Rusiji

so hoteli poslati v Italijo. Sedaj pravijo z ruske strani, da se to ne zgodi, ker balkanske države ne dovolijo transporta teh ujetnikov skozi Balkan.

Streljajo in obešajo.

Z Dunaja poročajo: Sedem odličnih mož je bilo obsojenih na smrt zaradi veleizdaje. Med njimi so poslanec iz Varko a, dr. Vladimir Kupilovic, dva zdravnik in Dimitrij Janchawsky, poročevalec petrograjskega dnevnika "Novoje Vremja." Vsi bodo obešeni, ker jih cesar ni pomilostil.

Iz Krakova poročajo: Kakor naznanjajo "Gazeta Wicczorna," je divizijsko sodišče v Lvovu obsodilo na smrt štiri kmete iz Ka-

mienie in Strumilowe, štiri druge poljedelce in dve ženski zaradi prestopka proti paragrafom 321, 327 in 341 kazenskega zakona. Sodba je bila izvršena naslednjega dne.

Papir in vojna.

Avstrijske tovarne za papir naznanjajo, da bo vsled pomanjkanja gotovih surovin redno in zadostno dobavljenje papirja v bodoče ogroženo. Nekatero tovarne so z obratom celo že prenehale. — Vsled pomanjkanja papirja je prizadeto seveda predvsem časopisje; dunajski in praški dnevniki že sporočajo, da bodo morali svoj obseg restringirati, bavarski listi pa so poleg tega tudi še zvišali naročnino.

Časopisje v vojnem času.

Dne 1. julija je nehalo izhajati 200 nemških časopisov. Od začetka vojne je ustavilo izhajanje že več kakor 1200 časopisov.

Vojne bo kmalu" konec.

Armadsna uprava v Berlinu poroča, da je za morebitno zimsko vojno že sedaj dovolj tople spodnje obleke, zlasti rokavice in toplih avb.

"AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR" ZA LETO 1916. je izšel. Koledar je vezan v trde platnice, šteje 240 strani (naznanilo v zadnjem "Proletarcu", da ima 224 strani, je bila pomota) in ima sledečo vsebino: SPISI. Koledar za leto 1916. — Stoletna pratka. — Splošen kalendar in zbirka raznih podatkov (Naše osolnice. Zemlja in luna. Stanje planetov 1916. Volilni koledar. Časovna razlika. Množičvena tabela. Časovna mera. Mere v Zedinjenih državah. Razlika med ameriško in evropsko metriško mero. Nepismenost v Zedinjenih državah. Obrestna tabela. Slovensko prebivalstvo v Zedinjenih državah. Največje stvari na svetu. Smrtne kazni v Zedinjenih državah. Monroe-doktrina. Ženitveni zakoni in razporeka. Kako so poklici razdeljeni v Zedinjenih državah. Državljanska pravica. Naturalizacijski zakon. Koliko je civilnih vzevnih vslužbencev. Kolonije Zedinjenih držav. Kanada in Mehika. Republike v južni in centralni Ameriki. Vladni sistem v Zedinjenih državah. Proglas neodvisnosti. Ustava Zedinjenih držav. Kako je bila ustava z dodatki sprejeta. — Letni pregled. — Ivan Molek: Čemu si rodila sina? (v verzih). — John Reed: Hči revolucije. — Velikani iz davne dobe. — Jože Ambrožič: V krvi. — Ivan Molek: Svoboda (v verzih). — Etbir Kristan: Jan Hus. — Filip Godina: Kako je v Alaski. — Jože Zavertnik: Hlapec? — O duhovih. — Jože Ambrožič: Eden izmed mnogih. — Ivan Molek: Opornice (v verzih). — Kronani norci. — Ellin Pelin: Na onem svetu. — Pravljica o Evinem jabolku. — Ivan Molek: Kaj bo po vojni. — Etbir Kristan: Izkušnjava. — M. Arcibašev: Revolucionar. — Jože Zavertnik: Oko postave. — Socialistično gibanje slovenskih delavcev v Ameriki. — Frank Petrič: Poglavje o organizaciji. — Theodore Cvetkov: Zakaj se boje ljudje teme. — Howard Moore: Ostanke barbarizma v civiliziranih ljudeh. — Odlomki. — Ščetgalke. — Oglasi. Uvodna slika v dveh barvah. — Planet Saturn. — Če bi se sovražnika zmenila... — Stolp biserjev na razstavi v San Franciscu. — Prekucenjeni parnik Eastland. — Mladi Rockefeller. — Stari Rockefeller. — John R. Walsh. — John R. Lawson. — Usmrčenje "nezvestih" v Mehiki. — Mrlič na bojnem polju. — Prizor iz francoskega bojišča. — Kruppov najnovejši mortar. — Kmet koplje grob padlim vojakom v Galiciji. — Nemška vojaška kuhinja. — "Civilni bojevnik" v Belgiji čakajo na smrt. — Otroci v Nemčiji se vežbajo za klanje. — Militaristični duh med otroci na Japonskem. — Ruski vojni ujetniki v Nemčiji. — Instrukcija žensk za sprevedniško službo na Nemškem. — Francoske čete na pohodu. — Roza Luksenburg. — Karl Liebknecht. — Stavkajoči premogarji na Angleskem. — Čemu si rodila sina? — Dinozaur "Corythosaurus". — Lobanja dinozaura "Corythosaurus". — Kristus in šrapneli. — Jan Hus. — Kajzerjev grad v Prusiji. — Jan Hus na grmadi. — Vožnja s psi v Alaski. — Prizor iz štrajka v Bayonne. — Žrtve prekucenega parnika Eastlanda. — Kako so vlekli utopljenice iz Eastlanda. — Dolina bakrenih rudnikov v Bingham Canyonu, Utah. — Brezplačna vožnja za delom na farme. — Prizor z rusko avstrijskega bojišča. — Ruska carinja in carjevič, pokazujoča sledove bolezni. — Charlotta, blazna "mehiška cesarica". — Babilonska tablica s pravljico o prvem grehu. — Dva francoska vojaka — in samo dve roki. — Slov. soc. klub v Clevelandu, O. — Slov. soc. klub v Canonsburgu, Pa. — Slov. soc. klub v Dunlo, Pa. — Slov. soc. klub v Syganu, Pa. — Jugoslov. soc. skupina v Huntingtonu, Ark. — Slov. soc. klub v Franklinu, Kans. — Slov. soc. klub v Clintonu, Ind. — Slov. soc. klub v Dunkirku, Kans. — Slov. soc. klub v Jenny Lindu, Ark. — Slov. soc. klub v Rock Springsu, Wyo. — Slov. soc. klub v Superioru, Wyo. — Slov. soc. klub v Kenoshi, Wis. — Franciška Tratnik. — Josip Dernač. — Ernest Untermann. — Ralph Korngold. — May-Wood Simons. — Chas. Ed. Russell. — Mm. E. Rodriguez. — John C. Kennedy. Skupaj 64 SLIK. ZEMLJEVIDNI OBRAZCI. Bojni pas v Belgiji in Franciji. — Rusko-nemško-avstrijski bojni pas. — Avstrijsko-italijanski bojni pas. CENA 40 CENTOV s poštnino vred za vse kraje Zedinjenih držav. Koledar je letos pet centov dražji, ZATO PA IMA 48 STRANI VEČ. Noben slovenski delavec bi ne smel biti brez te zanimive in koristne knjige. Naročite ga še danes. Naročila sprejema PROLETAREC, 4008 W. 31. ST., CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska fiskovna družba
v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta, za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi
bivališča je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
lista in drugih nerednosti, je posiljati
predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

WALSH NE DA MIRU.

Ko je zvezna industrijska komi-
sija izdelala svoje poročilo in ga
izročila javnosti, so se kapitalisti
sicer jezili, ker jim niso bila komi-
sijaska izvestja nič prijazna; ali
ker niso mogli po vsem njenem
početju nič drugega pričakovati,
so se potolažili, ker so mislili, da
so z objavo poročila vendar vse
te sitnosti končane in da bodo nje-
ne preiskave kmalu pozabljene.

Poročilo, katero smo, četudi pri-
merno skrajšano, objavili tudi v
Proletarcu, obsega pač razne pred-
loge za kongres. Ali s tem si ka-
pitalisti niso preveč belili glave.
V kongresu imajo svoje ljudi, ki
naj skrbijo za to, da se pokopljejo
te nerodnosti in da zraste trava
nad njimi. V Ameriki se je tiskalo
že mnogo debelih knjig, in
njih pisatelji lahko merijo, kako
debela je plast prahu, ki jih pokriva.
Tako se zgodi tudi s poročilom
Walsheve komisije.

Toda ta advokat je, kakor se
vidi, nenavaden sitnež in ima de-
lo beloglavca. Ne da, pa ne da mi-
ru. On noče, da bi bilo njegovo
delo pozabljeno, noče, da bi legel
prah na njegovo poročilo, noče,
da bi rasel mah nad njegovimi
predlogi. Nasprotno. V javnost
prihajajo zopet neprijetne vesti.

Pred kratkim časom je bil
Walsh v Beli hiši v Washingtonu,
in ko so ga radovedni žurnalisti
izpraševali, kaj je tam počel, jim
je odgovoril, da je le formalno
sporočil prezidentu, da je naloga
njegove komisije izpolnjena. Tako
poročilo se vjema z zakoni pristoj-
nosti, in če ni bilo nič drugega, se
ni treba vznemirjati.

Ali — zdi se, da je bilo vendar
še nekaj drugega, česar pa ni
Walsh obesil radovednežem na
nos. Walsh hoče ustanoviti v
Washingtonu tiskovno pisarno in
od te strani vplivati na poslansko
zbornico kongresa, da se bavi s
predlogi komisije. Zlasti pa bo
baje porabil vso moč in ves vpliv,
da povabi kongres nekatere izmed
največjih kapitalistov in jih za-
sliši.

Če je reč taka, je naravno, da
se morajo ubogi kapitalisti jeziti.
Vsak hip jih nanovo razočarava ta
človek. Takrat, ko je bil imeno-
van, so mislili, da je predsednik
našel "pravega" Amerikanca, ki
pozna in razume navade in tra-
dicije te dežele, to se pravi, da bo
pridno preiskaval in da ne bo nič-
esar našel. Ko je vendar našel
to in ono, so ugibali, ali je le tako
neroden, ali pa hoče konstatirati
nekoliko dejstev zato, da se bo
vsa preiskava zdela tembolj ne-
pristranska. Ali čim dlje se je
razvijalo delo komisije, tem bolj
so se podirali vsi upi kapitalistov,
dokler ni postal Walsh v njihovih
krogih najbolj obsovražena oseba.

Sedaj bi moralo biti po njihovih
računih njegovo uradovanje pri
kraju. Toda glej ga šmenta! Mo-
žu ni dovolj, da je nekaj posejal,
ampak misli, da bo njegova nalo-
ga šele takrat izvršena, kadar bo
delo obrnilo sad.

Na kongres hoče torej vplivati!
Momentno fotografijo marsika-
terega ameriškega kapitalista bi
bilo sedaj zanimivo videti. Obraz,
ki prehaja iz porogljivega smeha
v skrbno polno resnost. V kongre-
su sede kapitalistični zastopniki;
to je res. Ampak tako drezanje

brez konca in kraja, podpirano z
večinim obveščanjem javnosti lah-
ko rodi nepričakovane učinke.

Vsekakor — vrag naj vzame
Walsha in vso njegovo komisijo!
Kapitalistična jeza, ponavljaj-
mo, je razumljiva. Kaj pa naj
pravijo delavci na to?

Seveda ne bo dvoma o tem, da
so Walshevi nameni vse hvale
vredni, in zaveden delavec jih mo-
ra odobravati. Ali s tem ni reše-
no vprašanje za delavstvo.

Kapitalisti imajo v kongresu
svoje zastopnike. Izvoljeni so bili
s pomočjo kapitalistične mašinerije,
s pomočjo kapitalističnega cenarja,
in kapitalisti se zanašajo
nanje. Nekoliko dvomov pač i-
majo, ker se boje doslej nezna-
ne pritiska na gospode zakonodaj-
ce in ker vidijo, da imajo o-
praviti s človekom, katerega vese-
li, če dela križe čez njihove ra-
čune. Ali zato bodo tudi oni bolj
pritisnili na svoje moče v kongre-
su in bodo že gledali, da paralizirajo
Walshev vpliv.

Naposled je resnica, da je
Walsh le eden in da ni imel kon-
gres doslej niti najmanjše volje
za take reforme, kakor jih pred-
laga industrijska komisija.

To so reči, s katerimi računajo
kapitalisti, s katerimi bi pa mo-
ralo tudi delavstvo računati.
Walsh je le posameznik, in če bo
mogel nastopiti le kot posameznik,
bodo vse njegove zahteve
glas vpajočega v puščavi. Ogromna
večina kongresa bo mislila na
svoje obveznosti napram kapitali-
stom in bo odklonila Walshevo
stremljenje kakor nadležno vsilje-
vanje.

Izpremeniti se more to le s po-
močjo zavednega delavstva. Pos-
lanci in senatorji so doslej spre-
jemali mandate po milosti kapitali-
zma. Ali oni bi radi tudi pri
prihodnjih volitvah dobili manda-
te, in čez štiri leta zopet. Ako
jim delavstvo pokaže, da je polo-
žaj sedaj drugačen, nego je bil
nekaj, in da ne bodo več politični
boski oddajali mandatov, tem-
več masa volilcev sama, tedaj bo
tudi marsikateri poslanec spoznal,
da prihaja čas, ko se je treba pri-
klopiti delavstvu, in če ne bo gla-
soval za Walsheve reforme iz pre-
pričanja, bo storil tako iz strahu
za svoje poslanstvo.

Močne delavske organizacije!
To je geslo, ki odločuje tudi tu-
kaj. Ako bi ga bilo delavstvo že
prej bolj vpoštevalo, bi bilo danes
mnogo predlogov industrijske komi-
sije že zagotovljenih, ker jih
ne bi zagovarjal v kongresu le en
Meyer London, ampak večje šte-
vilo socialističnih poslancev. Toda
kar je bilo enkrat zgrešeno, se
mora popraviti, čimprej mogoče.
Vprašanja, ki jih je sprožila Wal-
sheva komisija, so delavska vpra-
šanja, in delavstvo se mora poteg-
niti za to, da bodo rešena v nje-
govem interesu. Zategadelj si
mora napraviti tako moč, da bo
lahko glasno govorilo in da se bo
moral slišati njegov glas.

Ta moč je edino v organizaciji.
In ker so vprašanja, ki prihajajo
na dnevni red, politična vpraša-
nja, kajti reševati jih bo moral po-
litični kongres, je potrebno, da si
zgradi delavstvo politično orga-
nizacijo.

Brez mogočne podpore od zuna-
j, od proletariata, ostane vse
Walshevo stremljenje brezuspeš-
no, neplodno. Če vstane po deže-
li močna politična organizacija,
zavednega delavstva na noge, bo
dovolj, da predložijo komisija svoja
priporočila kongresu, in ta bo mo-
ral v njih spoznati zahteve mas,
tistih mas, ki bodo odločale o bo-
dočih mandatih.

Komur je kaj ležeče na uresni-
čenju teh zahtev, bo z vsemi moči
pomagal zgraditi in izpopolniti
tako organizacijo. Njeno ime pa
je: Socialistična stranka.

Morala pred sodiščem.

Nikjer se ne viha toliko nosov
zaradi morale, o kateri nimajo no-
benega pravega pojma, kakor v
blaženi Ameriki. Pred kratkim
je morala neka lepa plesalka v
New Yorku, znana pod imenom
"princesa Dover", pred sodišče,
ker so detektivki izvahali, da je
njen "serpentinski ples" v gledali-
šču Broadway nemoralen. Ple-
salka ga je morala pred sodiščem
odplesati, in sodnik Cobb je izre-
kel, da ga ni ta ples prav nič po-
hujšal.

Tako je, če sodijo detektivki o
umetnosti in estetiki.

Sola in klerikalizem.

Zasužnjena misel in svobodno življenje se še
nikdar nista vjemala in se nikoli ne moreta vje-
mati. Kajti če misel ni prosta, si ne more sesta-
viti niti jasnega pojma o svobodi; kako pa naj bi
človek tedaj svobodno živel ali pa se celo bojeval
za svobodo?

Tisti, ki hočejo vladati, so to vedno dobro
razumeli in so se od nekaj trudili, da bi zatrli
duševno svobodo. Kdor zna zasušniti dušo, bo
veliko lažje zasušniti tudi telesa. Zaradi tega sta
si kapitalizem in resnična svobodomiselnost na-
sprotna pojma, kapitalizem in klerikalizem pa do-
bra prijatelja, ki se vzajemno podpirata.

Na svetu je ni dežele, v kateri bi se toliko go-
vorilo o svobodi, kakor v Ameriki. Zelo bi človeka
veselilo, če bi bila vsaj polovica velikih besed o
sweet liberty opravičena. Ali oziraje se po Zedi-
njnih državah moramo opaziti, da je tudi na tem
polju humbug tako razvit, kakor noben drug pro-
dukt te dežele. Posebno pa je postala na dušev-
nem polju beseda o svobodi kričeča ironija.

Vsakdanji svobodomislec se čudijo temu po-
javu, pa iščejo razloge po oblakih. Ali povsem
nepotrebno je letati tja gori, kajti vzroki so tu-
kaj, na zemlji, in niti posebno se ni treba truditi,
da se najdejo. Amerika je postala velekapita-
listična dežela, in to razlaga vse. Da igrajo tu-
patam tudi drugi momenti svojo vlogo, se lahko
prizna; ali vse drugo je postranskega pomena, in
nikdar ne bi mogel iti klerikalizem v Zedinjenih
državah tako bujno v klasje, če se ne bi bil tukaj
vkoreninil kapitalistični sistem.

Kakor se sklicuje katoliška cerkev rada na
to, da je ona prva ustanovila šole — kar ni res-
nično — tako tudi kapitalizem rad navaja svoje
zasluge za ljudsko šolstvo. Ne da se niti tajiti,
da je kapitalizem v svoji mladosti pospeševal ele-
mentarno izobrazbo. To se je vjemalo z njegovimi
interesi. V industriji ni bilo mogoče izkresniti
iz nevednega delavca dovolj profita. Stroji so
kompleksirane reči, ki jih je treba poznati, da se
more pri njih delati in dobro delati; kdor se ne
seznani natančno z mehanizmom, lahko napravi
z eno samo napačno kretnjo škodo, katere ne bi
mogel s svojo plačo do smrti nadomestiti. Ne iz
navdušenja za izobrazbo, temveč zaradi svojega
dobička je kapitalizem želel dobiti inteligentnih
delavcev, in zato se je ogreval za ljudsko šolstvo.

Ali ta ljubezen je segala le do gotove meje.
Ko so mogote spoznali, da je v znanju moč, ki
ne učinkuje le pri stroju, so začeli majati z gla-
vami. Toliko ljudskega znanja, da se zavedajo
delavci svojega razrednega položaja, se jim je
kmalu zazdelo preveč. Povrh tega se je tehnika
tako razvila, da je povzročila v mnogih strokah
najobsebnjšo delitev dela: eni delavci delajo ves
dan tri, štiri kretnje, druga partija dela nekoli-
ko drugih kretenj. Za taka opravila ni treba nič
več kakor urnosti; človek postane sam zopet ma-
šina.

Čemu torej še izobrazba za maso? Da ji po-
maga do nezadovoljnosti? Da jo povede v organi-
zacije? Da ji prikaže krivice, ki jih trpi, in prvi-
ke, ki bi jih morala doseči? ... Rajši nevedno,
neumno maso, kakor da bi se njeno znanje obrni-
lo proti njenim gospodarjem.

Kapitalistična ljubezen do izobrazbe se je o-
hladila; na ta trenotak pa so prežali nazadnjaki in
so ga takoj izrabili.

Po vsej Evropi je duševna reakcija na delu.
Kjer ji niso razmere tako ugodne, da bi mogla na-
ravnost potlačevati šolstvo, ovira njegov raz-
voj, kolikor le more; kjer je dovolj močna, ga pa
privija z vsemi silami nazaj. V Avstriji, na Ba-
varskem, v Italiji itd. zahtevajo mračnjaki skraj-
šanje šolske obveznosti, poldneven pouk namesto
celodnevnega, nedeljsko šolo namesto redne itd.
Sedanja vojna pa še posebno pospešuje to nazad-
njaštvo, ker je "položaj nenormalen," ker potre-
bujejo šole za bolnišnice in vojaške glavne stane,

Znanost triumfira.

Zadnji teden so napravili v Zedinjenih drža-
vah znanstveno tehničen poizkus, ki se je popol-
noma posrečil, in uspeh se mora smatrati za kras-
en triumf človeškega napredka in znanja. Prvi-
č se je izvršilo telefoniranje na veliko daljavo,
ki je iznašala skoraj 2500 milj, telefoniranje brez
žice, po iskernem sistemu.

Krajni točki zveze sta predstavljali postaji
za brezžičen brzojav v Arlingtonu, Va., in na
Mare Island, Cal. Eksperiment je vodil vladni na-
čelnik pomorske brezžične službe kapitan Bullard,
izvršil sta ga pa American Telephone and Tele-
graph Co., ter Western Electric Co. s popolnim
uspehom.

Mornariški urad je izdel sledeče poročilo:

"Danes, dne 29. septembra je bila dosežena
uspešna iskreno telefonična zveza med postajama
Arlington, Va., in Mare Island, Cal., na pribli-
žno daljavo 2500 milj. Prvič je to, da je bil člo-
veški glas na tako daljavo prenešen brez žice. Po
tem uspešnem poizkusu se je uredila pravilna to-
lefononska zveza med New Yorkom in Arlingtonom
in avtomatična brezžična zveza s postajo za iskrno
brzojavljanje v Mare Island. Sprejemalce v
Mare Island je različno ponavljal glas uradnika
v New Yorku. Od te občudovanja vredne demon-
stracije se pričakujejo dragocene praktične posledice."

Oficijelno poročilo ima gotovo prav. Tak
eksperiment ne more ostati le eksperiment, zakaj
možnost takega prenašanja glasu lahko v prakti-
čnem življenju neizmerno mnogo koristi. Tudi
nič pretiranega, če imenuje poročilo to demon-
stracijo občudovanja vredno.

Uspeh tega poizkusa je že zaradi napredka
samega neizmerne cene, ker mora tudi največje-
mu dvomljivcu pokazati, česa je sposoben človeški

ker so učitelji pod puško, ker morajo učenci ob-
delavati polja itd.

V Ameriki ni vojne. Ali tudi tukaj se pri-
čenja tak proces in črni reaktorji delajo na
vse kriplje za poslabšanje šolstva.

Že se je v Ameriki razvilo mukerstvo, ki se
lahko meri z vsakim evropskim in ga v marsičem
celo prekaša. Izraža se v tisti zlagani moraliste-
riji, ki bi rada zadavila naravo, pa poraja hinav-
ščino in najgusnejše ekcese za zagrinjalom; v
zamenjavanju znanstvenih del s pornografijo; v
ponižavanju svobodne umetnosti; v zopni bigo-
teriji in v odurnem tercijalstvu. Izraža se pa tu-
di v predrznih napadih na šolstvo.

Po zakonu je v Ameriki javno šolstvo svo-
bodno in brezkonfesionalno. Dokler niso mogle
cerkve izvrtati luknje v zakon, so lovile duše v
svoje privatne šole, v katerih so bile molitvice na
prvem, veda pa na zadnjem mestu. Ali sedaj se
jim zdi, da je prišel čas, ko lahko iztegnejo roke
tudi po javnih šolah in zanesejo vanje konfesio-
nalizem.

Klerikalizem, ne le katoliški, je dolgo priprav-
ljal tla. Vedel je, da je težko doseči cilj, dokler
si ne pridobi dovolj vpliva v javnosti. Dolgo je
bil navidezno skromen; ni se hotel organizirati v
posebnih klerikalnih strankah, temveč se je rajši
mešal v obstoječe stranke in tam kazal kapitaliz-
mu, kakšne imenitne službe mu lahko izkazuje s
tem, da kroti delavstvo in ga uči pohlevnosti. Ka-
pitalizem je to spoznal, in si je dejal, da roka
roko omiva.

Danes pa sega vpliv klerikalizma v vsa kota.
V kongresu sedi in v legislaturah in mestnih sve-
tih. V javno upravo se vtika, v umetnost posega,
literaturo nadzoruje, v gledaliških agitira, v de-
lavske organizacije sili in po šolstvu izteza krem-
plje. Kajti na svoji strani ima že toliko javnih
organov, da lahko poizkuša to igro.

V New Yorku so vpeljali verski pouk v javne
šole v Bronxu; če pa se "načrt obnese," hočejo
to razširiti na vse mesto. Seveda morajo hoditi
po ovinkih, da se ne krši beseda zakona; duh
zakona se lahko ubije. Otroke peljejo v poseb-
ne prostore, in tam jim dajajo popi verski pouk,
višjim razredom po enkrat, nižjim po dvakrat na
teden.

New York ni edino mesto, kjer se prakticira
ta nazadnjaški načrt, ali značilno je, da je to že
v največjem mestu Zedinjenih držav mogoče.
Kdor pozna količkaj klerikalno taktiko, ne more
dvomiti, da bodo newyorškemu poizkusu sledili
drugi in če se ne zajezi ta struja pravočasno, lah-
ko poplavi vso Ameriko.

Klerikalizma se ne bi bilo kdove kako hati, če
bi se častiti fathri omejevali na svoje katekizme
in učili le Boga, katerega sicer sami ne poznajo.
Škoda bi bila le v izgubljenem času otrok, lahko
pa bi se pričakovalo, da dobe v zrelejši dobi na
podlagi realnega znanja boljši vpogled v resnico
in v mejne kraje človeškega spoznanja.

Toda vse to klerikalno vsiljevanje je iz dru-
gih razlogov skrajno nevarno. Kjer se vkorenini
klerikalizem, nastanejo neizogibno verska nas-
protja in sovraštva, ki so povzročila na svetu že
najmanj toliko gorja kolikor vojne. Vrhutega
pa je klerikalizem sistem, ki namenoma ovira člo-
veški razvoj, sili v preteklost in sugerira ljudem
hlapčevstvo in ponižavanje samega sebe. Klerika-
lizem je sovražnik napredka in zlasti sovražnik
delavske emancipacije. Klerikalizem je varuh
družabnega reda, v katerem mora masa ljudstva
ostati zasušnjena; s kapitalizmom si je razdelil
vloge in oba delujeta složno, da obranita zatira-
nje in izkoriščanje.

Zato so napadi klerikalizma na šolstvo ne-
varni za blaginjo in za napredek ljudstva. Zato
se ne smejo prezirati. Ljudstvo, ki se hoče boje-
vati zoper kapitalizem, mora biti pripravljeno na
odločen boj zoper klerikalizem.

duh, ako najde njegovo stremljenje in delo u-
godne pogoje. Taki čudežni rezultati bi pa mo-
rali pametnemu človeštvu tudi pokazati, kje so
njegove prave naloge. Tukaj bi se morale zdru-
žiti njegove moči in organizirati družbo tako, da
bi se popravili pogoji dela. Če so sedaj mogoči
taki rezultati, bi se moral napredek stotero po-
večati in poglobiti, ako bi družba napravila kul-
turi tako podlogo, kakršna bi bila s sedanjim zna-
njem in s sedanjimi sredstvi mogoča.

Namesto tega ovira družba s svojo anarhijo
pota napredka; v pijani blaznosti uničuje človek
človeka, razdeva sadove dela, tepta polja, požiga
stavbe; prišel je naprej, pa se beha z bolesto go-
rečnostjo nazaj, slavi napredek, z dejanji pa po-
življa reakcije.

Nič ne more tako trdno prepričati človeka,
da je naša družba boleha, kakor taki krasni po-
samezni uspehi. In nič ne more tako podkrepiti
kopnenja po zdravljenju.

A zdravilo je socializem, ki pripravlja družbi
novo podlogo, ki družbi moči, namesto da bi se
cepile, ki organizira človeštvo. Socializem je naj-
važnejši pogoj in največji pospeševalec napredka.

Velike nesreče je dobrotljiva usoda rešila A-
meriko. Lani, ko je izbruhnila vojna, je treščilo
med našo finančno aristokracijo. Izvoz diamantov
iz Evrope je bil hipoma onemogočen. Zdjaj
se je to hvalabogu popravilo. Meseca julija je
prišlo že skoraj toliko diamantov iz Evrope, glav-
no iz Holandije v Ameriko kakor lani istega me-
seca, v prvem tednu avgusta so pa kupili tukaj-
šnji trgovalci dvakrat toliko tega lepega blaga ka-
kor lani v enakem času. — Veselite se, delavci!
Zdjaj ne pridete več v zadrego, ako boste hoteli
komu kupiti prezent za par tisoč dolarjev.

JUSTICA V GEORGIJI.

Ni še dolgo, kar se je slavna
južna država Georgia proslavila v
linčanju Franka, potegnjenega
ponoči iz državne ječe. Završlo
je takrat po ameriškem časopisju,
in človek je lahko čital tisoč fil-
prik zoper barbarstvo in zoper
sramoto, ki si jo je nakopala lepa
Georgia.

Frankova afera je končana.
Justica v Georgiji ni mogla najti
absolutno nobenega sledu, po ka-
terem bi bila dosegla kakšnega
krivca. Južni gentilemi so upri-
zorili preiskavo, da je bilo za-
doščeno črkam zakona; duha pra-
vičnosti jim pa menda ni bilo tre-
ba zadaviti, kajti zdi se, da je ta
tam doli že davno mrtev.

Gentilemi imajo najbrže toliko
samozavesti, da se ne brigajo za
mnenje drugih. Oni zadosťujejo
sami sebi. Če ne bi bila ta poteza
v njihovih značajih tako močna
razvita, bi morali vendar imeti
nekoliko neprijetnih občutkov.
Ljudje izven njihove države so
namreč izza tako hitro odprav-
ljene afera, izza tako površno
opravljene preiskave lahko mi-
slijo tisoč reči, ki ne morejo
biti ravno preveč laskave za go-
spodre preiskovalce, za porotnike
sodnike in za ves justični aparat.
Linčanje se je izvršilo, ali ni-
kogar niso našli. Kdo more pre-
povedati ljudem, da se spomnijo
tega, kar samo sili v glavo; da
gotovo ne bo ničesar našel tisti,
ki noče najti ničesar! Kdor po-
noče najti krivca, se osumi sam.

Frankova afera je končana drugem
Georgijo; v popolnoma drugem
zmyslu je končana tudi za druge
ljudi.

Ali te dni se je famozna južna
država podal odlikovalca, in če se
vse razumno prevdara, se mora
reči, da je njena sedanja glorijska
obsej večja. V državi Georgia se
obsodili mladega zamorca, ki je
napadel neko belo dekle, na smrt
Obsodbo so izvršili in so ga obe-
sili.

Obsojenec je bil star 14, rešil
štirinajst let!

Gverner ni našel vzroka, da
bi posredoval. Obsojnečeva ml-
dost ni bila zanj noben vzrok.

V državi Georgia linčajo. Am-
pak v državi Georgia obešajo pa-
stavno, z vsemi zakonitimi cere-
monijami, javno, za zabavo civil-
liziranih in kulturnih gledalcev
štirinajstletne dečke! ...

Po vsem svetu ustanovljajo za
mladostne zločince posebna sodi-
šča in izbirajo zanja sodnike, ki
poznajo psihologijo mladine. Taka
sodišča morajo bolj skrbeti za po-
pravo in vzgojo mladih grešnikov,
kakor za kazen. Če kaznujejo,
morajo posebno previdno vpo-
števati vse olajšujoče okolnosti.
Mladostnih zločincev ne smejo za-
pirati med stare, izkušene, profes-
sionalne hudodelce.

Za mladostne se pa ne smatrajo
nedorasi dečki in punčke, ampak
osemnajst, devetnajstletni fantje
in dekleta. Do štirinajstega leta
velja skoraj po vsem svetu zakon,
da se izroči mladi grešnik star-
šem z nalogo, da ga doma ka-
nujejo; v težjih slučajih ga za-
pro, ampak ne v kaznilnico, ne v
ječo.

V Georgiji ga obesijo.

Kaj morejo zakonodajci in sod-
niki v tej državi vedeti o razliki
med otrokom in odraslim člove-
kom, kaj o mladinski, kaj o otro-
ški psihologiji? Niti gvernerji
ne prihaja na misel, da v otroku
tudi možgani niso tako razviti
kakor v odraslem. Niti njemu se
ne zadi, da spada štirinajstleten
otrok v vzgojevališče; niti on ne
občuti, da je zločin, kaznovati člo-
veka, ki ne more biti odgovoren
za svoje dejanje, da je gorostan,
vso državo in njeno justico s sra-
moto odevajoč zločin, v imenu po-
stave obesiti otroka.

Seveda, bil je zamorček, in zdi
se, da bi v Georgiji najrajši do-
bili lovsko pravico na zamorec
kakor na zajec. Ker je petdeset
let, odkar so dobili zamorec "sv-
bodo".

Bryan je dobil za "miroven go-
vor" v Bostonu 1500 dolarjev ho-
norarja. Marsikdo ne zasluži ta-
ke svote za celo knjigo. Bryanov
govor ni obsegal ne ene nove ide-
je in ni bil nič posebnega v svoj
obliki. Če je porabil za priprav-
no to govoranco toliko časa, kol-
kor bi ga bilo vredno 1500 dola-
jev, tedaj je dal svojim talentom
slabo izpričevalo!

Agenti kapitalizma.

V raznih slovanskih časopisih v Ameriki čitamo nekakšen oklic, podpisan od nekakšne "Panslovanske Federacije," o kateri javnost do sedaj še ni vedela. Ta oklic se obrača do delavcev.

V svojih predpostavkah je oklic neslan. V njegovih zaključkih je pa podlo nesramen in skrajno žaljiv za zavedne delavce. Kako ga je mogel izbrati tudi "Glas Naroda," ki se na čelu imenuje "list slovenskih delavcev," naj opravi njegovo uredništvo s svojo vestjo. Da ni ves oklic namenjen kakor sleparsko kapitalističen oglas, nam količkaj izurjen žurnalista spoznati na prvi pogled. Kdorkoli se skriva za to "Panslovansko Federacijo," opravlja podlo službo kapitalističnega protidelavskega agenta.

Mi smo obsodili početje Dumbe in Papena in najbrže tistih spletkarjev, ki so izkušali izkoristiti delavstvo v interesu Avstrije in Nemčije. Jasno nam povedali, da nima delavstvo najmanjšega interesa, da bi štrajkalo za korist Francozeža in njegovega; povedali smo, da nima delavcev v Avstriji in Dumba ne Bernstorff ničesar ukazoval, in da imajo edino interesi delavstva samega delavcev, če se podajo v kakšen boj ali ne.

Zdaj pa prihaja "Panslovanska Federacija" zahteva od slovanskih delavcev v Ameriki ravno tako kakor Dumba in Papan, da naj zapostavijo svoje delavske interese, s čim razliko, da to hotel avstrijski veleposlanik in interesu Francozeža in Viljema, anonimna "Federacija" pa hoče to v interesu carja Nikolaja in king Georgea. Dumba je hotel, da naj delavci štrajkajo za vsako ceno, le da ne dobe Angleži municije; Panslovanska Federacija hoče, da naj delavci ne štrajkajo za nobeno ceno, le da dobe Angleži dosti municije.

Oklic pravi: "Oni pomagajo Nemčiji, kdor sedaj poziva na delavstvo pod napačno pretvezo boljših delavskih interesov."

In na drugem mestu: "Vrnite se v delavnice. Pustite v teh časih vaših misli stavke, če so vaše plače količkaj zadovoljive. Če je treba kaj žrtvovati, žrtvuje, ne govori pa boste za emancipacijo človeštva. Žrtvujte noč in dan ogenje pod kotli vaših delavnic in pomagajte delati z močnimi rokami o tujih, municijo, obleko..."

Kje je zaveden delavec, ki bi mogel le trepetati dvomiti, da je ta oklic spisan za prevaro delavstva in v interesu profitarskega kapitalizma?

Boljši delavski pogoji so tem agentom izkoristevali napačno pretvezo. Delavci naj pustijo misli stavke "v teh časih," če so plače "količkaj zadovoljive." Delavci naj žrtvujejo, žrtvujejo za zavezništvo?

Kaj so ameriškim delavcem mar monarhi in kraljevi? Anglije, Francije, Rusije in Italije! Nobe dolžnosti jih ne veže do teh kronanih tolovarev, kakor ne do kajzerja, sultana in avstrijskega cesarja. Za delavca se ne bojujejo ne eni ne drugi.

Toda oklic se sploh laže, infamno laže! Ako delavci, da naj ne stavkajo, ni to v interesu delavcev, ampak v interesu ameriških kapitalistov, katerim je sedanja vojna le sijajna prilika za kolosalne profite. V njihovih tovarnah se ne delujejo šrapneli, vagoni, sedla in strojne puške za to, da bi zmagali zavezništvo, ampak za to, da bi profitirali milijone. Če bi mogli prodajati bombe, granate in kartee Nemcem in Avstrijem, bi jih ravno tako prodajali kakor Angležem in Rusom.

Semintja.

Zaupati v samega sebe je prvi pogoj vsakega uspeha.

Delavstvo ima velikansko moč. Nesreča je v tem, da se je ne zaveda.

Deset ločenih posameznikov lahko pretepejo sam razgrajajo. Ako je vseh deset skupaj v eni gručici, jih gotovo ne bo.

Dva milijona otrok dela v ameriški industriji. Kapitalizem pravi kakor Kristus: Pustite male kramljati, da v otroci ne umrejo!

Grška je mobilizirala zato, da pomaga Srbiji, če bo napadena. Kako nenadano so se grški patrioti izpremenili, da so tako nesebični!

Policijske gorjače razbijajo zopet glave stavkajočih krojaških delavcev v Chicago. Če bi si delavci to zapomnili in se zavedli, kdo daje policijske gorjače v roke, bi se morale prihodnje volitve povsem drugače završiti, kakor vse dosedanje.

Morilec v civilni obleki je zločinec. Morilec v vojaški uniformi je junak. Uniforma ima torej večjo moč od vere, ker lahko iz hudodelstva naredi krepost.

Hearstov list "Deutsches Journal" je odkril nekakšno skrivnost: "Nemčija hoče mir, in je popolnoma presenetljivo liberalne pogoje." — Če je ta list tako bistroviden, da je izvedel, česar ne ve sicer živ krst na svetu, bi bilo pač vredno, da bi naznanil še tiste skrivnostne "liberalne" pogoje.

Predsednik bulmuserske eksekutive Victor Murdock naznanja, da pojde progresivna stranka na klicem: "Za večji patriotizem in za močnejše oborožanje" pod izkušenim vodstvom Rooseveltovim v volilni boj. — Tega pravzaprav ni bilo tre-

Za delavce je v sedanjih razmerah, ko niso sami svoji gospodarji, fabrikacija orožja in municije delo kakor vsako drugo. Oni ne morejo kontrolirati, kaj se bo zgodilo z njihovim izdelkom. Vlade ne naročajo pri njih, ampak pri kapitalistih. Zavezniški agenti se pogajajo s fabrikanti, delavci pa nimajo pri tem nobene besede. Njihove produkte bodo prodajali kapitalisti, evropske vlade jih bodo plačevale; med tema dvema se izvršuje vsa kupčija.

Delavcu ostaja le tista kupčija kakor v vsakem drugem času: Prodaja delovne moči.

Ameriški milijonarji smejo zahtevati od evropskih mešetarjev cene, kakršne se jim ljubijo. To je prav. Položaj jim je ugoden, neumni bi bili, če ga ne bi izrabili. Se nikjer nismo čitali apela kakšne Panslovanske Federacije, da naj ameriški kapitalisti ne odirajo zaveznikov. Prav imajo, če se poslužijo ugodne prilike.

Ampak delavci, katerih ni pri vsej kupčiji nihče ničesar vprašal, naj naenkrat skrbne za interese zaveznikov in jim žrtvujejo svoje interese. Kapitalisti imajo prav, če izrabijo ugodno priliko za svoj žep; ampak delavci se ne smejo poslužiti ugodne prilike, temveč naj — po želji Panslovanske Federacije — čakajo s svojimi zahtevami na tisti čas, ko ne bo več kolosalnih naročil in dela, pa naj se zglašajo za zahtevami takrat, kadar bodo kapitalisti sami veselili, če odidejo iz tovarn!

Ako je Panslovanska Federacija poklicana zastopati interese zaveznikov, tedaj bi morala biti njena pot povsem drugačna. Tisti, komur je ležeče na tem, da se izpolnijo naročila, mora vedeti, da je to naloga kapitalistov, ki so sklenili kupčijo. Bilo bi torej razumljivo, če bi se taki interesi obrnili do kapitalistov in jim zaklicali: Izvršite naloge, ki ste jih prevzeli s svojimi pogodbami!

Če bi opazili, da nastajajo nesoglasja med delodajalci in delavci, bi morali prvim reči: Vi ste odgovorni, da se opravijo naročila; torej izpolnite, kar zahtevajo delavci!

Kadar delavci stavkajo, vedo, zakaj delajo to. Ako vlečejo kapitalisti trojne in deseterne profite, je infamija, če se kliče delavcem, da naj ne grejo v boj, če so plače "količkaj" zadovoljive. Kajti delavstvo ima nekoliko več pravic kakor pa "količkaj zadovoljive" plače. In za svoj napredek se mora bojevati takrat, kadar je prilika ugodna, torej kadar je dosti dela, kadar je delo nujno in kadar so kapitalistični profiti veliki.

Podjetniki naj izpolnijo delavske zahteve, pa ne bo treba dela ustavljati. Izvršitev naročil je odvisna od dobre volje kapitalistov. Dokler se na obračajo Panslovanske Federacije le do delavstva s sugestijo, da naj prenaša kapitalistični jarem in trpi izkoriščanje, pa nimajo nobene besede proti izkoriščevalcem, toliko časa je jasno, da delajo le za kapitaliste.

Oklic, ki ga je ta neznanca, v temi skrita Panslovanska Federacija izdala, je infamen poziv na skebanje. Ako spoznajo delavci v kateremkoli podjetju, da je pravi čas za doseg njihovih opravičenih zahtev, pa sklenejo stavko, ker se ne čujejo kapitalisti izlepa podati, tedaj bi morali biti slovanski delavci po tem oklicu izdajalci svojih tovarišev, stavkokazi, najbrže, kar si more zaveden delavec sploh misliti. Skebska agentura je torej ta Panslovanska Federacija, in Glas Naroda je njen skebski pomočnik.

Tako se izrablja vojna, patriotizem in frazerstvo proti delavstvu in njegovim interesom!

Ali prav je. Delavci, ki znajo misliti s svojo glavo, bodo no tem spoznali, kam jih hočejo sleparji zapeljati. In sleparji bodo dobili plačilo, ki ga zaslužijo.

ba povedati. Roosevelt je že znan ptič, in da bo pri prihodnjih volitvah militarizem igral glavno vlogo, ve že vsak otrok.

Dumba nas torej res zapušča. Na ladji Niuew Amsterdam, ki odpluje danes iz New Yorka, je že baje zadnji teden naročil prostore. Angleški veleposlanik Spring Rice je izročil poslušočemu državencu tajniku Polku zagotovilo varnega potovanja za našega ljubljenelega zastopnika in pokrovitelja. Tako ga torej ne bomo več videli. Kdo bo plakal?

Bolgarski Ferdinand je imenoval svoje ga sina Borisa za vrhovnega poveljnika bolgarske armade. Paglavcev je sedaj 21 star. Po svojem očetu ni mogel podedovati vojaške ženialnosti, ker je ta sam nikjer ni pokazal. Torej misli Ferdinand najbrže, da jo je dobil iz nebes. Toda kdo je tam gori specialist za militaristične reči, odkor je Mars odstavljen?

Doslej je moralo biti deklet v Nemčiji sedemnajst let staro, če se je hotelo omožiti. To je zahtevala tista "moralna," za katero si na Nemškem skoraj tako belijo glave kakor v pobožni Ameriki. Sedaj pa so izdali ukaz, da stopajo nemške device že s šestnajstim leti lahko v "sveti zakon." Podnebje se ni izpremenilo, da bi se nemške punce sedaj tako hitro razvijale kakor one okrog ekvatorja. Ampak vojna žre fante in može, pa je treba skrbeti za naraščajo. In to vpliva tako čudovito, da se je morala hipoma izpremenila. Čudovito se guga podlaga te oficijelne morale!

Telegrami poročajo, da je grof Bobrinski, katerega je ruska vlada po zavzetju Lvova imenovala za generalnega guvernerja Galicije, zno-rel in da so ga morali odpeljati v blaznico. Ne čudimo se, da je plemeniti grof nor; čudimo se le,

CHICASKÉ DROBTINE.

Mayor Thompson je ukazal, da se morajo poslej v nedeljo vsi salooni v Chicago zapreti. Najbrže misli on in njegovi suhači, da se pijače v soboto o polnoči in potem zopet v nedeljo o polnoči nenadoma izpremeni, da so v nedeljo bolj nevarne kakor druge dni.

Mestna dvorana v Chicago je bila snoči zastražena od policistov kakor grad, ki se boji sovražnega napada. Treba je bilo preprečiti, da ne pridejo stavkajoči krojači na galerijo. Niti predsednik chिकासke Federacije dela John Fitzpatrick ni dobil vstopa. Za znane Thompsonove prijatelje je bilo dovolj prostora.

Socialistični alderman Rodriguez je včeraj v mestnem svetu zahteval, da se preiščeje brutalnost chिकासke policije napram štrajkajočim delavcem. Njegova resolucija je odkazana policijskemu odsuku. Če ne bi bilo dveh socialistov v mestnem svetu, ne bi prišlo nikomur na misel, da bi se potegnil za stavkajoče delavce.

Nekateri podjetniki so podpisali novo pogodbo s krojaškimi delavci v Chicago. To je jasen dokaz, da ne zahtevajo delavci nič pretiranega; če morejo eni podjetniki izpolniti zahteve, bi jih tudi drugi lahko.

Tudi sedanjo stavko krojačev kvirajo razni stavkokazi, zlasti po zapadu. Pomanjkanje solidarnosti prizadeva delavstvu več škode kakor moč nasprotnikov.

Harmonija med delom in kapitalom bi bila že mogoča, sure! Le kapital bi moral biti v tistih rokah, v katerih je delo. Seveda bi postal kapital tedaj nepotreben.

da niso Rusi že davno spoznali tega. Če ne prej, bi se jim bilo moralo to odpreti vsaj tedaj, ko je v Lvovu spušal svoje prevzetno neslane govornice in kazal Poljakom, da je prišla ruska armada pač osvajat Galicijo, ne pa osvobodit Poljake. Veliko manjših noreev bolj oprezno zapirajo.

Na Kubi se kažejo znaki novih nemirov, ki jih povzročajo predstoječa volitev predsednika. Konservativci hočejo zopet kandidirati Menocata, medtem ko bo liberalni kandidat gotovo nekdanji predsednik Gomez. Ta je v nekem intervjuju izjavil, da bo imela ponovna izvolitev konservativnega kandidata gotovo nemire ali pa revolucijo za posledico.

Iz Santiaga de Cuba, kjer hujska odstavljeni hajtiski prezident dr. Bobo, prihajajo vznemirljive vesti o vstaji črnecev, ki se baje pripravljajo.

Ameriške ladje bodo torej gotovo zopet jadrale proti Kubi. Kajti treba bo "delati red," in nekaj časa že je to, kakor se zdi, zgodovinski poklic Zedinjenih držav. Policijski poklic.

V Butte, Mont., je pred kratkim začel izhajati zanimiv list: "The American Negre Socialist." Torej prihaja polagoma vendar tudi med zamorec spoznanje, da kljub civilni vojni in Lincolnu in petdesetnici njihove osvoboditve še niso svobodni, tako kakor beli ljudje kljub davni odpravi tlačanstva in kljub ameriški vojni za neodvisnost in kljub angleški in francoski revoluciji niso svobodni. To prebujanje med zamorci je treba prav iskreno pozdraviti, zakaj o svobodi se bo moglo šele tedaj govoriti, kadar bodo vsi ljudje torej tudi črnci svobodni. Dokler je zasuznjen en del človeštva, je masa vseh narodov v sužnosti. S pomočjo nezavednih uničujejo gospodujoči svobodo zavodnih. Če hočemo biti kdaj resnično svobodni, se moramo torej bojevati ne le za svojo, ampak za svobodo vseh.

Kuhn, Loeb and Co. je velika finančna trdka v Ameriki. Med privatnimi bankami jo postajajo na drugo mesto. Kakor je znano, so sedaj angleški in francoski vladni mešetarji v deželi, da dobe veliko posojilo za zavezništvo. Omenjeno bančno podjetje je nemško. Posojilo je namenjeno zoper Nemčijo. Ali — kupčija je kupčija, Geschaef ist Geschaef. Toda zato ni še treba misliti, da je patriotizem v sreih velikih kapitalistov umrl. Najstarejši deležnik trdke ne mara imeti posla s tem posojilom, pač pa je podpisal tretje posojilo Nemčije. Druga dva kompanjona se pač udeležujeta zavezniškega posojila. Tako ne more biti zamere na nobeno stran in kupčijski interesi so varovani. Tako se lahko združuje patriotizem z biznisom.

Na vsakem polju se opazujejo učinki vojne, in na nobenem ne v dobrem smislu. Ravnatelj dobav in mestnih zalog v Pittsburgh, Pa., Franklin P. Booth ne more dobiti dobrih konj za gasilski oddelek. Razpisal je ponudbe za dvajset konj. Šestdeset so mu jih pripeljali, in vse je moral odkloniti, ker so bili vseskozi prelahki. Lani je plačeval po 279 dolarjev za enega; letos ponuja po 325 dolarjev, pa vendar še ni dobil enega, da bi ustrezal gasilskim zahtevam. Najboljše konje so pokupili agenti za evropske vojske. Vojna ubija ljudi — na tisoče, stotisoče, milijone. Gasilstvo varuje imetje in rešuje človeško

BOL V HRBTU

in v straneh se hitro prežene z rabo

Severa's

Gothard Oil

(Severovega Gothardskega Olja). Priporoča se kot krajevno zdravilo zoper

revmatizem, nevralgijo, izvinjenja, otokljuje, otekline, otekle žleze, okorelost v sklepih, krče, bolečine in poškodbe.

Je mazilo preiskušene vrednosti.

Cena 25 in 50 centov.

Severove Pripravki so na prodaj v vseh lekarnah. Zahtevajte samo Severove. Zavr-nite nadomestitve. Ako vas ne more lekarnar založiti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

g. Štefan Placko, iz Ma-jetta, N. Y., nam je pisal sledeče: "Trpel sem vsled bolečin v hrbtu in straneh več nego pet let ter sem med tem časom poskušal razna zdravila toda brez uspeha. Čital sem v Vašem Almanahu o Severovem Gothard-skem Olju ter sem ga preiskoval in so mi bolečine kmalu izginile. Lahko tu-di rečem, da je izborno zo-por bolečine v nočah. Pri-poročam ga vsem, ki trpije vsled krajevnih bolečin."

RANE,
otiske, ureze, odprte rane, tvori, bule, opekline in ožganine se hitro zacelijo, ako se nađene

SEVERA'S
Healing Ointment

(Severovo Zdravilno Mazilo). Cena 25c.

POVSEM SIGURNO

SE POŠILJA DENAR V STARI KRAJ POTOM NAŠE BANKE, KER SE NIKEDAR NE PRIPETI, DA BI DENAR NE BIL IZPLAČAN ALI POVRNEN, TEMVEČ SE VEDNO V REDU IN PRAVI ČAS PLAČA V PRISTOJNE ROKE.

Cene
v katerih so zaračunani že vsi stroški so sledeče:

10 kron za	\$1.65	100 kron za	\$ 16.00
20	3.20	200	32.00
30	4.90	300	48.00
40	6.45	500	81.00
50	8.10	1000	160.00

Glavnica in prebitek \$600.000.00 — Hranilne uloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebo, govorite slovensko.

življenje. Da ne pride klanje v nepravilno, mora-jo reševalne institucije ostati brez tega, kar jim je treba.

Mestni svet v Two Harbors, Minn., je sklenil nakupiti 6000 ton premoga in ga prodajati prebivalstvu po nakupni ceni. Take reči niso v Evropi posebno nove. Svojtčas je n. pr. tudi Ljubljana začela kupovati premog, drva in razna živila ter jih prodajati brez profita. V Ameriki so take reforme nenavadne in tudi v Two Harbors se ne bi bila izvršila, če ne bi bilo ljudstvo tako napredno, da je izvolilo večino socialistov v mestni svet. Nekaterim posameznikom, ki odirajo ljudi, to sicer ne bo všeč, ali masi prebivalstva bo ceneni premog gotovo ljubši od drugega. — Socialistična stranka se ozira na interese splošnosti vedno bolj kakor na koristi posameznikov; zato jo prizadeti posamezniki sovražijo. Žal, da se dajo marsikje mase ravno od teh interesiranih posameznikov voditi za nos.

Dunajska "Neue Freue Presse," ki velja v avstrijski žurnalistiki za vodilni meščanski list, piše v nekem članku:

"Vsak dan, za katerega se podaljša svetovna vojna, pogoltno blizu tristo milijonov mark; za leto dni računajo sto milijard mark kapitalne izgube. Statistik naj s sviničnikom v roki pretuhta, kakšen del v desetletjih nabranega narodnega bogastva gre na ta način v dim in kako dolgo more trajati vojna, dokler nastane v Evropi stanje narodnega gospodarstva brez blaga. Nemčija porabi sedaj v enem mesecu za eno tretjino več kakor v vsej vojni leta 1870—1871, ki je trajala osem mesecev."

'Neue Freue Presse' je od prve do zadnje vrstice kapitalističen list, in če kljub svojemu vse-skozi črnorumenemu mišljenju tako piše, je to dokaz, da začenja tudi kapitaliste že oblativati kur-ja polt. Z vojno je za vse prizadete tako, da se ve, kako se prične, ampak ne, kako se konča. A če tarnajo že kapitalisti, kaj naj pravijo proletarci?

Avstrijska vlada je obvestila ameriškega veleposlanika na Dunaju Penfielda, da odpokliče svojega Dumbo, kakor zahteva vlada Zedinjenih držav. Trajalo je precej dolgo, preden je prišla ljuba Avstrija do tega sklepa. To je pa razumljivo. Avstrija sodi namreč vse države po sebi in vso modrost po svoji. Mislila je, da bo s svojo navihanostjo prepeljala Zedinjene države žejne čez vodo. Enkrat je hotela dati Dumbi dopust; tako bi se bil mož vrnil v Avstrijo, Amerika pa vendar ne bi mogla reči, da se je izvršila njena volja. Drugič je hotela poklicati Dumbo na Dunaj, da ji "poroča o položaju v Zedinjenih država-h." To bi bilo imelo enak efekt. Dumba se sicer ne bi bil vrnil v Washington, eventualno bi bil zbolel na Dunaju, vendar pa ne bi bil odpoklican. A ko so v kapitolu spoznali, da je Avstrijska slaba na ušesih, so izpregovorili nekoliko glas-neje z njo, in avstrijska prebrisanost se je takoj izkadila. Dumba torej pojde. Dunajska vlada bi pa morala na kolenih hvaliti Boga, da se ji ni zgodilo še kaj drugega.

Vsi morilec celega stoletja niso pobili in pomorili toliko ljudi, kolikor jih je v enem samem letu poklala peščica kronanih tolovajev.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inskorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, 46 Main St. Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, 76 Main St., Conemaugh, Pa.
 FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
 NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Ora ib St., Nunnery Hill N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
 JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 6121 St. Clair ave., Cleveland, O.
 ALJOUZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
 GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR:

Spudal Ivan, Conemaugh, Pa., box 781.
 Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
 Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
 Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
 Suhodolnik Ivan, box 273, South Fork, Pa.
 Šuler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PREPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŽEV SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, 46 Main St. Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavetnik Jožet, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Češtanec Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Učnena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno prošeni, pošiljati vse zapise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštinih; Expressnih; ali Bančnih denarnih sakamnic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake nesamjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Volilen škandal.

Sodišča v Pittsburgu, Pa., so dobila zopet zanimivo opravilo. Te dni so bile po teh krajih primarne volitve, pri katerih se je zopet pokazalo, kako malo moči imajo takozvana načela v kapitalističnih strankah. Ako bi volilci po Ameriki le nekoliko bolj odprli oči, bi morali spoznati, da stoje v vseh akcijah buržvaznih strank osebna vprašanja v prvi vrsti. Volitve se ne smatrajo za izkušnjo, da se uveljavijo kakšna ideja, ampak da dobi kakšna oseba "džab".

Seveda tudi osebna vprašanja niso brez pomena. Celotno pravo je, da se najde za vsako mesto tista oseba, ki je najbolj sposobna. Nezmislno ni le to, če kandidira jurist za zdravnika, filolog za inženirja ali pa vojak za vrhovnega sodnika; mnogo je osebni lastnosti, priložnosti in pridobitljivosti, ki delajo človeka bolj ali manj sposobnega za kakšno službo ali opravilo. Ali osebni boji, ki se boljbolj množijo v cepijo meščanske stranke pri vseh volitvah, ne izvirajo iz stremeljenja po najbolje kvalificiranih kandidaturah, temveč le iz osebne konkurence, iz želje po službi, bolj rečeno iz želje po dohodkih, ki so združeni s službo, in iz nevoščljivosti, da bi kdo drugi dobil te dohodke.

Želja po službi namreč sama na sebi ni prav nič slabega, če je očitna služba potrebna in če ima človek sposobnosti zanjo. Tudi to je treba konstatirati, ker se demagogični zagarji zelo radi poslužujejo nepoštenih raz, s katerimi hočejo zbuditi nizke instinkte; ker sami nimajo sposobnosti za kakšno boljše delo, skušajo sposobnejše oblatiti in očrniti s tem, da jim očitajo štrebrstvo in poplepnost po mastnih službah, tudi če ni čvsi na takih službah nobene masti.

Treba je torej tudi tukaj jasno-sti. Štreber je tisti, ki hoče "priti naprej" zato, da bi prijetno, brez napora, pa z velikimi dohodki živel, brez obzira na to, da nima sposobnosti za namenjeno delo, ali pa da so drugi sposobnejši za to. Kdor pa išče tisto delo, ki je potrebno in za katero je po svojem znanju in po svojih zmožnostih sploh najbolj poklican, se mu ne more očitati štrebrstvo.

Ali če bi v meščanskih strankah res na prvem mestu stala načela in če bi bile organizirane za to, da realizirajo ta načela, bi se mo-

rale kandidature opravljati brez tistih grdih osebnih bojev, ki jih doživljamo skoraj pri vseh nominacijskih volitvah. Kajti stranka bi morala vendar poznati svoje ljudi. To se razume samo ob sebi, da se ne morejo prepustiti kandidature novincem, ki so šele privohali v stranko, pa so to morda le zato storili, ker upajo, da s to stranko lože kaj dosežejo zase. Tekom časa pa mora dobiti stranka izkušnje s svojimi ljudmi in jih spoznati, posebno tiste, ki so sposobni za kakšno kandidaturu; kajti taki možaki vendar ne morejo cveteti kakor vijolice na skritem, ampak morajo kaj delati. In iz njihovega dela se mora stranka prepričati, kaj da je z njimi.

Stranka, ki hoče biti res stranka, ima svojo organizacijo. Tedaj pa ima tudi priliko, da samo odloča o svojih kandidaturah. In človek bi mislil, da mora potem že navadna stranka disciplina prepričati nasprotne kandidature v lastni straki. Vidi se pa, da je takih konkurenčnih kandidatur vedno več, iz česar pač sledi, da je disciplina v kapitalističnih strankah nezmana reč.

To je pa le tedaj mogoče, ako nimajo stranke dovolj jasnih, trdnih in prepričljivih načel in če nimajo svoje organizacije, ampak če vladajo politični boski, ki drže take kandidate. Povsod na svetu so volitve spojene z izdatki, v Ameriki še z večjimi kakor v Evropi, in za izdatke je treba imeti dohodke. Naravno je, da ne bo nobena stranka financirala agitacije tistega kandidata, katerega ni sama imenovala, ampak se je sam postavil proti njeni kandidaturi. Torej morajo priti dohodki od drugod. To poskrbi boski, ki pa seveda tudi ne sega s svoj žep, ampak ima mašinerijo, katere čevi gredo v blagajne velikih kapitalistov, korporacij, trustov.

Ali kapitalisti niso vajeni izdati denar brez svrhe in koristi. Kar dajejo za volitve, so investicije, ki jim morajo nositi bogate obresti. Vsak tak kandidat postane njihov sluga in jim mora biti na razpolago za varstvo njihovih interesov v tisti zbornici, za katero pride s pomočjo njihovega denarja.

Ker pa so take kandidature izsiljene, se seveda kandidati in boski in tisti, ki so vložili svoj denar, ne morejo zanašati na prepričanje volilcev. To sploh ni več volitev, ampak igra. In kakor skušajo

(Konec.)

Izlet v Sygan.

Potekel je prvi teden zborovanja in samoumevno je, da so si želeli delegatje(ice) odpočitka in razvedrila, ko je prišla nedelja. In razvedrilo je prišlo s povabilom društva Bratstvo, šte. 6. S. N. P. J. v Syganu, Pa., da se namreč udeležijo vsi zborovalci izleta v omenjeno naselbino. Društvo je preskrbelo poseben vlak, ki je odpeljal delegate in delegatnje ter mnogo drugih gostov ob pol enajstih predpolne z Union-kolodvoru v Pittsburgu ven v prijazne hribe. Brez dvoma je bil vsakdo vesel, da se umakne, četudi samo za en dan, z umazanega in ne ravno prijetno dišečega Butler Streeta, in sploh iz sajastega Pittsburga, ki je znan široko po svetu po večnih oblakih dima, valečega se iz neštevilnih tovarn in plavžev.

Vlak je ropotal nekaj časa mimo grde, in mastne reke Monongahela, švignil parkrat čez prevrteno hribe in zvijal okrog širokih strmin iz doline v dolino. Vsak čas se je odprla nova dolina, nov graben, posejan s hišami in tovarnami, med nižjimi in višjimi griči, ki so večidel poraščeni z nizkimi drevmi. V dobri pol uri je premeril vlak dajlavo petindvajsetih milj in se je končno ustavil v Morganu s par hišami, kjer je pošta; Morgan je tudi očielično krajevno ime za dotično okolico. Tam so čakali izletnike člani društva Bratstvo v polnem številu in z dvema godbama ter z zastavami. Izletniki so bili prijetno iznenadeni; godba je bučno zaigrala v pozdrav, zastave so zavihrale in delegatje so se postavili v dolgo vrsto ter se pomikali z eno godbo na čelu in z drugo v ozadju, za katero so korakali člani društva in ostali gostje, po

kvartaši, če dobivajo slabe kvartete, popraviti svojo srečo s sleparskimi triki, tako se vpeljuje sleparstvo tudi v volitve.

To ni nič novega. Tudi v Pittsburgu se je tako zgodilo, in zlasti v Braddocku je dosegla goljufija baje najvišjo stopnjo. Tu so si republikanski kandidati v laseh, in ena stranka dolži sedaj drugo najgorostnejših reči. Mrtvi so glasovali, opravičenim volilec je bilo onemogočeno glasovanje, iz volilnih žar so se kradli celi kupi glasovine, drugod je bilo oddanih dvakrat, trikrat toliko glasov kolikor je bilo volilcev. Volilni sodniki, policijski šef v Braddocku in drugi ljudje so kompromitirani; sodišče je ukazalo, da se prinese vse volilne žare na sodnijo, in tam jih mora čuvati dvojna straža, ker eni sami ni dovolj zaupati.

To je eno izmed tistih sleparstev, ki so se odkrila. Toda koliko je tistih, o katerih nastane sicer kakšen sum, pa se ne najdejo nobeni dokazi? Koliko je tistih, ki se nikdar ne odkrijejo?

Take goljufije se vrše pri lokalnih volitvah. Prihodnje leto bodo nacionalne volitve. In človek bi moral biti naiven kakor novorojen otrok, če bi mislil, da bo tam manj sleparij in manj atentatov na pravice in na svobodo volilcev.

Odkod naj pride pomoč zoper to?

Zahtevajo se boljše zakoni. To je prav. Ali tudi najboljše zakoni nimajo čudežne moči. V sedanjih volilnih določbah je mnogo varnostnih uredb; ali sleparji prezirajo zakon in kršijo predpise.

Dobri zakoni so potrebni, ali še je nekaj važnejše: Zavednost ljudstva, brez katere ni dobrih zakonov in ki je edina zanesljiva straža, kadar je treba izvrševati zakone. Zavednosti je treba ljudstvu in organizacije mu je treba, da more svojo zavednost uveljaviti. O nobeni kapitalistični stranki se pa ne more reči, da je ljudska organizacija. Vsaka izmed njih je le mašina za falsificiranje ljudske volje. Edina politična organizacija, v kateri ima ljudstvo veljavno, je socialistična stranka. In šele tedaj, kadar bo masa delavstva z obema nogama v socialistični stranki, smemo tudi v Ameriki pričakovati čiste volitve.

lepi cesti navzgor v hrib. Spreved se je vil med hišami premogarjev, zavil navzdol mimo dveh premogokopov z velikimi gomilami črno-sivega kamenja, in krenil zopet navzgor po boljbolj strmi cesti v hrib, na katerem je slovenska naselbina Sygan, bivališče ondodnih slovenskih premogarjev.

Na klanec ob vznožju hriba je čakalo izletnike drugo prijetno iznenadenje. Na obeh straneh ceste je stala dolga vrsta mladine, deklet in deklic, ki so praznično oblečene in z zastavicami v rokah mahale delegatom v pozdrav. Končno je dolga vrsta prikorakala nekako do srede hriba, kjer je slovenska dvorana. Procesija se je strnila v širok polukrog na zeleni trati pred vhodom v dvorano; a sredi tega polukroga so ponovno zadoneli bučni zvoki zdaj ene zdaj druge godbe, ki so odmevali daleč po dolini in po sosednih hribih. Potem je predsednik domačega društva pozdravil goste s kratkim nagovorom na pragu doma in pevsko društvo "Prešeren" iz Pittsburga je zapelo par pesmi. Na predsednikovo povabilo so se vsuli delegatje v dvorano, kjer jih je čakalo na dolgih mizah izvrstno kosilo; v kleti pod domom se je pa točilo pivo in dekleta ter žene naših premogarjev so skrbele, da ni bil nihče žejen. Po kosilu so se razšli delegatje in delegatice v večjih in manjših gručah po zelenem hribu nad slovenskim domom; nastala je splošna zabava, ki bi se bila nedvomno končala ob veliki zadovoljnosti vseh, ali nebo je odločilo drugače. Začelo je deževati in kmalu je bila dvorana natlačena z gosti, ki so se zatekli pod streho. Dež je lil ves popoldan in o zabavi na prostem ni bilo več govora. Ali zabava se je kljub temu nadaljevala v dvorani in čas je hitro, prehitro potekel. Vrstilo se je petje, godba, govorance, in dokler ni prišla šesta ura, ko se je bilo treba posloviti od prijaznega Sygana. Ob spremstvu godbe in obkoljeni od naših premogarjev in njihovih žena ter deklet so se spustili delegatje v dolino, kjer nas je čakal poseben vlak in odpeljal družbo nazaj v zakajeni Pittsburgu.

Naselbina slovenskih premogarjev v Syganu je v resnici lep kraj. Spominja me na mnogo romantično pogorsko vas v stari domovini z edino izjemo, da so tukaj hiše bolj enolične, kar pa je že star ameriški greh. Povdariti je treba, da je slovenska naselbina v Syganu ena izmed najbolj naprednih v Ameriki, čemur je dokaz dejstvo, da so ondodni naši premogarji vsi organizirani pri naprednih jednotah, v socialističnem klubu in da imajo namesto cerkve svojo dvorano, ki so jo sami zgradili. Prijetne urice, ki smo jih uživali v njihovi sredi v nedeljo dne 20. septembra, nam torej ostanejo v trajnem spominu.

Druge prireditve.

V soboto dne 26. septembra je priredil slovenski socialistični klub v Pittsburgu veselico v Kranjsko-Slovenskem Domu, kjer se je vršilo zborovanje, na katerem je govoril sodrug Etbin Kristan. Udeležba poleg delegatov je bila velika in govornik je žel burben aplavz, ko je v eni dobri uri razlagal potrebe socialistične organizacije. Na veselici je pel več pesmi hrvatski socialistični pevski klub in so igrali hrvatski tamburaši.

V ponedeljek, 28. septembra, je pevsko društvo imelo dramatično predstavo "Trije tički," ki je dobro uspela, in drugi dan v torek so priredila vsa društva iz pittsburgske okolice, spadajoča k S. N. P. J., delegatom banke istotam, ki se je tudi završil v splošno zadovoljnost vseh navzočih. Zabave torej ni manjkalo v teh dveh tednih, ko je trajala konvencija.

Razprava o združitvi.

Zadnje tri dni prvega tedna je porabila konvencija s poročili delegatov o stanju društev in z reševanjem mnogih pritožb zaradi bolniške podpore itd. Šele sedmi dan zborovanja so prišla nova pravila na vrsto. Pravila so bila že prej sestavljena po posebnem odseku in tiskana, da je imel vsak

delegat (ica) po en izvod. Mnogo je bilo popravljenega in dodanega, vendar je pa ostal načrt v bistvu neizpremenjen.

Deveti dan zborovanja, ki je bil v sredo, 29. septembra, je bil določen za razpravo o združitvi jednote in zvez. Poklican je bil ves pripravljani odbor za združitve, da se snide omenjenega dne na konvenciji in poroča o svojem delu. To se je zgodilo. Prišli so: Martin Konda in Anton Mladič, zastopnika S. S. P. Z., Viljem Sitter za S. D. P. Z. in Frank Aleš za S. D. P. D.; delegat Goršek je zastopal S. A. P. D., Zavetnik in Hrast pa S. N. P. J. Razprava je trajala ves dan in ta je dognala, da je treba še rešiti finančne diference med jednotami in za vprašanje splošne konvencije, preden je aktualno združenje mogoče. Nastalo je vprašanje, da li hoče S. N. P. J. pomagati k pokritju primanjkljaja pri ostalih organizacijah, ali ga naj poravnajo same pred združitvijo. Delegat Železnikar je predlagal, da vse prizadete zveze same poravnajo vse, kar je treba poravnati v smislu zakona, in ta predlog je bil z veliko večino sprejet. Pri vprašanju, da li se združi S. N. P. J. potem splošne konvencije ali samo s pogodbo, je bilo sprejeto, da se združitve izvrši na splošni konvenciji. Za to konvencijo volijo vse organizacije delegate po številu članstva in sicer na vsakih petsto članov enega; razentnega morajo biti navzoči vsi glavni odbori. Priprave za splošno konvencijo se prične takoj, čim bodo rešene še nekatere zadeve, ki gredo na splošno glasovanje.

Glasilo postane dnevnik.

Izmed najvažnejših zaključkov, ki so bili storjeni na šesti redni konvenciji v Pittsburgu, je izpremenitev sedanjega tedenskega glasila v dnevnik, ki se bo imenoval "Prosveta." Kako velikega in epohalnega pomena je ta zaključek, bo pokazala šele bodočnost. Debata o glasilu je prišla na dnevni red v četrtek, 30. septembra, in je trajala dobri dve uri.

Tozadevna resolucija, ki jo je predložil sodr. Molek, se glasi v celoti:

RESOLUCIJA.

Sklenjeno na šesti redni konvenciji Slovenske Narodne Podporne Jednote v Pittsburgu, Pa., da izhaja glasilo S. N. P. J. vsak dan, izvzemši nedeljo in postavnih praznikov, pod imenom "Prosveta," čim se priglasijo pettisod (5000) celoletnih naročnikov. Glasilo prejema naročniki, ki ga prostovoljno naroče, toda vsaka sredina številka v tednu mora biti obvezna za vse člane (ice) S. N. P. J. List izhaja od začetka na štirih straneh, glavni upravi odbor pa lahko pozneje poveča list, ako bodo dopuščali dohodki. Izvzeta je le vsaka sredina številka, ki prinaša vse uradne in jednotne ter društve se tičeče stvari, ki mora izhajati takoj od začetka na osmih straneh. Pomožne moči v uredništvu in upravištvu nastavlja in odstavlja gl. upravni odbor. Glavni upravni odbor in upravništvu morata na delo takoj po konvenciji, da pripravita vse potrebne za izdajanje dnevnika, uredništvo pa mora na delo najmanj en mesec oprejeti: glavni upravni odbor določiti, kdaj prične izhajati dnevnik. Celoletna naročnina znaša \$3.00 (članom (icam) je všteten dolar, ki ga plačujejo v upravnem skladu), za naročnike v mestu, kjer izhaja list, \$4.50 in za inoči konkurenca in v oziru med dvema organizacijama. Odbor naj sodeluje pri načrtu za tiskarno, ki pa mora biti (načrt) v vseh ozirih na korist S. N. P. J. V slučaju, da ne bi odgovarjal skupni načrt koristim S. N. P. J., naj izdela gl. upravni odbor lastni načrt ali kupno pogodbo za jednotno tiskarno. V obeh slučajih, to je skupni ali lastni načrt, pa mora biti sprejet po članstvu na splošnem glasovanju z nadpolovično večino oddanih glasov, preden se gradi ali kuni skupna ali lastna jednotna tiskarna.

Resolucija je bila sprejeta s 107 glasovi proti štirim (dva sta bila za tednik, dva pa za mesečnik.) Dalje je bila sprejeta točka

v pravila, ki določa, da so vsi društveni tajniki obnem pooblašeni zastopniki glasila, k porajajo naročnino in dobavljajo o glase za dnevnik proti primerni proviziji.

Prvi odziv za Jugoslovansko Akademijo v Ameriki.

Pismenemu povabilu Jugoslovanske Zveze, ki je bilo predloženo na konvenciji, in osebnemu poročilu sodruga Kristana, da namreč vse jugoslovanske napredne podpore organizacije vzajemno delujejo za povzdigo izobrazbe in kulture med Jugoslavlani v Ameriki z ustanovitvijo potovalne univerze pod imenom "Jugoslovanska Akademija v Ameriki," se je odzvala konvencija s sledečo po sodr. Moleku predloženo resolucijo:

Resolucija.

Sklenjeno na šesti redni konvenciji Slovenske Narodne Podporne Jednote v Pittsburgu, Pa., da se izvoli izmed delegatov, ki naj sestane odbor za pripravljanje odbora za Jugoslovansko Akademijo v Ameriki, čim prične zadnji odbor s tozadevnim delom. Odslek sodeluje pri načrtu za uredništvo Jugoslovanske Akademije in poroča o načrtu ter o svojem delu gl. upravni odboru jednote. Tozadevni skiepi odseka sporazumno s glavnim odborom pa morajo iti na splošno glasovanje in postanejo veljavni za S. N. P. J. le tedaj, če jih sprejme članstvo z nadpolovično večino oddanih glasov.

Resolucija je bila sprejeta z ogromno večino; odprto je nasprotoval le en sam delegat. V omenjeni odslek za Jugoslovansko Akademijo so bili izvoljeni: Paul Berger in John Vogrič iz La Salle in John Resel iz Milwaukee.

Drugi važni sklepi.

Sprejet je bil sklad za izredno podporo, v katerega plačuje vsak član dva centa mesečno. Ta sklad je namenjen za reveže, ki so se prejeli od jednote vso bolniško podporo in odpravino, a so še bolni in v potrebi. Kot začetek za ta sklad so darovali delegatje (ice) pred zaključkom konvencije svoto \$89.77.

Asesment je povišan sedem centov na člana (ico) mesečno.

Jednota mora najeti nove prostore za tainištvo in uredništvo ter upravništvu glasila v enem posloppju.

V pravila je uveden odpočitek, ki določa, da se vsak čas v smislu dotične točke odpočitke iz glavnega odbora vsak, kdor kaj zagreši zoper jednote.

Vse stroške za bodočo konvencijo nosi jednota, ki plača tudi dnevnice delegatom po \$5, toda ti stroški se morajo pokriti z izrednim assesmentom.

Za prihodnjo konvencijo je bil določen Springfield, Ill.

Proti koncu konvencije je dobil besedo e. Frank Krže iz Chicago, ki se je istočasno mudil v Pittsburgu. Govoril je o zavetišču in iskrenu priporočal, da jednota kaj ukrene, da bodo imeli stari in onemogli člani ter ubožni neodzdravljivi bolniki dom, kjer bi bili preskrbljeni. Predložil je konvenciji resolucijo v smislu svoje ga govora, ki je bila soglasno sprejeta.

Volitev glavnega odbora.

Na zadnji seji v soboto so bile volitve glavnega odbora in rezultat je bil sledeči:

Predsednik: John Vogrič, La Salle, Ill.

Prvi podpredsednik: Fr. Bratkovič, Frontenac, Kans.

Drugi podpredsednik: Joe Kuhelj, South Chicago, Ill.

Glavni tajnik: John Verderber, Chicago (izvoljen soglasno).

Glavni blagajnik: Anton Terbovec.

Zapisnikar: John Molek, Chicago (izvoljen soglasno).

Urednik Glasila: Jože Zavertnik, Chicago (izvoljen soglasno).

Nadzorni odbor:

Predsednik: Jože Ambrožič, Coburnsburg, Pa.

Drugi nadzornik: Paul Berger, La Salle, Ill.

Tretji nadzornik: Frank Tavcar, Rock Springs, Wyo.

Porotni odbor:

Predsednik: Anton Hrast, New
Orleans, Minn.
Drugi porotniki: Anton Peter-
lin, Cleveland, O.; Joe Radišek,
Smithton, Pa.; J. Pleteršek, Brid-
gville, Pa.; in Mrs. Hočevar, Mil-
waukee, Wis.
Konvencija je bila zaključena
soboto, 2. oktobra, ob eni po-
ludne.

Poročevalce.

AMNESTIJA.

Rockefeller priporoča, da naj
izreče amnestija za vse rudarje
Colorado, ki so toženi zaradi
njihove stavke. To je izjavil J. F.
Welborn, predsednik Rockefeller-
evih družbe, z dodatkom, da naj
bilo iz amnestije izvzeti le slu-
žniki, v katerih je krivda popol-
noma jasna. Ta želja je bila na-
menjena tudi državnim uradni-
kom.

Kaj ni Rockefeller blag mož?
Le nekoliko pozno prihaja to u-
smiljenje v njegovo srce. Odkar
sodniku Hillyerju odvzeti štraj-
barski procesi, je malo upanja, da
mu mnogo obtožencev, katerih je
okrog 300, res obsojenih. A če
jih bilo mnogo oproščenih, bi
to precej podobno blamaži
Colorado Fuel and Iron Co. Če
pa amnestirani, je kompanija
brotnica.

Toda amnestija bi bila morda
vredna, če bi bila splošna in
razpogojna. Za Rockefellerjevo
željo se bodo pa najbrže obtor-
nili, ki se zavedajo svoje nedolž-
nosti, lepo zahvalili. Kaj je treba
amnestije človeku, ki ni ničesar
grešil? Njemu je treba sodnj-
nega dokaza, da je bil po krivem
sodjen, ne pa milosti, ki šele utrju-
sum, da je bil vendar kriv.
Tudi ta Rockefellerjeva iznajd-
ba je torej le zvijača z grdim in
slobodnim namenom.

Zanimivo pa je, da naznanja
Colorado Fuel and Iron Co. svojo "željo"
glavnim uradom. To je potrdilo,
da kontrolira res Rockefeller
državno vlado, upravo in sodišča v
Colorado in da niso uradi v tej
krajini odgovorni ljudstvu, tem-
več amnistijski Rockefeller.

V državi, v kateri je toliko de-
stabilizacije, kakor v Colorado, ne bi
moglo to trajati niti tri mesece,
da bi se delavci zavedali svojih
pravic in svoje moči, predvsem
da bi bili politično zavedani. Ako
si izvolili delavsko vlado, de-
lavskega zakonodajnega telesa,
delavske sodišča in pravdnike, delavske urad-
nike in funkcionarje, bi bilo Ro-
ckefellerjeve prevzetnosti kmalu
končno.

Rockefellerjeve prevzetnosti kmalu
končno. In če ne bi mogla izkoristi-
ti družba rabiti javnih sil pro-
dajalstva, bi bil tudi boj za
spodarsko zboljšanje bolj uspe-
šen.

V uniji se jeziti nad kapitali-
stično, v politiki jim pa izročati vse
moč, da lahko politično vse in še
vzamejo, kot so morali gospo-
dsko dati, to ni prava taktika.
Kdorker se ne bodo coloradski de-
lavske naučili socialistično misliti
socialistično delovati, bo Ro-
ckefeller gospodar v državi in jih
lahko izsesaval do kosti, po-
tem pa blufal s komedijantovski-
mi amnestijami.

KATOLIŠKA VZGOJA.

V Pittsburghu, Pa., zboruje
se tako imenovani konvencija S. N.
J. organizacije, ki ima na-
men pomagati svojim članom v
slučaju bolezni, skrbeti za po-
bolen umrlih in podpirati zaostale
članov. Torej podporna, do-
hodovna organizacija, ki je sto-
liko dobroga, da so re-
klamirali njenega dela sami po sebi
ena najboljša reklama.

Jednota zboruje v Pittsburghu,
da je tako sklenila večina nje-
nih društev, med katerimi jih
množico v okolici in bližini me-
nastanjen. Po vsem civilizaci-
nem svetu veljajo za tak slučaj
kononi neke gostoljubnosti, in če
tega ni, tedaj imajo delegati
mir, in kdor jim ni naklo-
njen, ostane vsaj indiferenten.

V Pittsburghu je bilo nekoliko
povodov. Tupatam je bil na kakš-
ni hiši pozdraven napis. Kje je pa
pozdrav prihajal iz srca, kje pa
je narekoval obzir na kupčijo,
kaj bomo preiskovali. Menda pa
nekatere nestrpnosti tudi taki
pozdravi bodli v oči. Vsa kon-
vencija in vsa Jednota je bila ne-
sistematično tako zoprna kakor
čuden kadilo; in v četrtek večer
je zgodilo, da so suroveži na-

padli delegate s kamenjem.

Podnevi je tako reč bolj ne-
rodna. Takrat je napadale izpo-
stavljen nevarnosti, da ga napa-
deni spozna. Kdor pa hoče pre-
zveti odgovornost za tako de-
janje, mora imeti nekoliko korajže.
Te seveda tista infamna banda ni
imela. Ampak na pomoč ji je
prišel slučaj.

V četrtek je imela konvencija
izredno večerno sejo oziroma
shod, na katerem je sodrug Etbin
Kristan razložil načrt J. S. Z. za
obširno izobraževalno delo med
Jugoslovani, za katero bi bilo po-
trebno sodelovanje velikih pod-
pornih organizacij.

Tolpa Jednotinih sovražnikov
se najbrže ni brigala za pomen
shoda, sicer bi bili temni junaki
prišli v dvorano. Pouka bi bili
itak potrebni kakor žejen vode;
ampak sovražijo ga kakor pijanec
vodo. Za nje je le to imelo po-
men, da je bil shod zvečer in da je
v okolici Doma slaba razsvetljava,
tako da se rokovanje v temi lahko
skrjuje.

Noč so porabili. Ko je bil shod
končan in so zborovalci zapuščali
dvorano, je priletelo kamenje, ki
je nekatere delegate zadelo. Po-
tem se je slišalo, kako beže juna-
ški tolovaji v mrak; enemu in
drugemu je pri tem ušla kratka
beseda.

Nikomur se ne more ukazati, da
mu mora biti S. N. P. J. simpatič-
na. Če mu ni, mu ni; lahko mu je
nadlegovanje svetnikov in svetnic
božjih bolj simpatično. Ali do
takih podlih sadov vodi vendar le
klerikalna in šovinistična vzgoja.
Polni so krščanstva in nebes in
ljubezni do bližnjega. Če vpošteva
človek njihova dejanja, tedaj
pa spozna, da so v resnici polni
surovosti, nizkosti, nerazumnega
sovraštva.

Vpričo takih dejstev se upajo še
vsakovrstni popi trobiti, da socia-
lizem posurovlja ljudi. Ako bi
prišlo med tisto ljudstvo seme
socializma, katerega se sveti
trgovci boje zaradi svojega bizni-
sa, bi tudi take živinske reči
kmalu postale nemogoče in narod
bi se gospodarsko in kulturno po-
vzdignil.

Razumemo, da noče klerikali-
zem tega. Zakaj da more on uspe-
vati, morajo biti ljudje neumni in
nevedni. Da postanejo ob tem
tudi surovi, ne ženera nebeških
kupčevalec. Prav zato pa je po-
treben odločen boj zoper klerika-
lizem, da se more iztrebiti bar-
stvo.

IRCI.

Ne le v Zedinjenih državah,
temveč po vsej Ameriki je opaziti,
da simpatizira večina Ircev v se-
danji vojni z Nemčijo in ji želi
zmago. V tem zmislu se vodi tudi
obširna agitacija po severni in
južni Ameriki, po Avstraliji in
Novi Zelandiji, in kolikor je mo-
goče posneti po vesteh od te stra-
ni, mislijo celo na oborožen upor.
Irski pravnik Denis A. Spellisy je
baje blagajnik zaklada, ki znaša
doslej 40.000 dolarjev in je namen-
jen za nakup orožja in za nabor
prostovoljne vstaške armade.

Za 40.000 dolarjev seveda ni
mogoče kupiti mnogo orožja. S
tako svoto v blagajni govoriti o
prostovoljcih in celo o vstaških
armadah, je pa naravnost smešno.
S tem bogastvom bi se v najbolj-
šem slučaju nabrala, organizirala,
oborožila in prepeljala kakšna
kompanija na Irsko, a preden bi
se naučila streljati in za silo ma-
nevirati, bi bila blagajna prazna,
ne glede na to, da bi morali biti
bogovi že čudoviti milostni, da bi
prišla taka "armada" sploh čez
morje.

Irška "revolucija" je torej ve-
liko bolj podobna igri kakor resni
akciji. Za tok zgodovine in za
rezultate sedanjih vojne ima to-
liko pomena kolikor vojna, ki jo
je napovedala republika San
Marino.

Irski voditelji tudi pravijo, da
bi prebivalstvo z navdušenjem po-
zdravilo armado, če bi se izkrcala
na Irskem. Toda zdi se, da ima
nemška armada za sedaj druge,
nujnejše skrbi, kakor ekspedicio
na Irsko. In kdovekaj se tudi ne
more početi s "simpatijami prebi-
valstva"; to so videli Srbi začet-
kom vojne v Bosni, pozneje pa
Nemci na Poljskem. Naposled mi-
slimo, da bi bila tista osvoboditev,
ki bi jo Nemčija prinesla Irski,
precej problematična — kakor ti-

sta prostost, ki jo je prinesla na
Poljsko.

Toda — Irči žele svobode, in jo
pričakujejo od Nemčije. Avstrijski
narodi si žele svobode, in jo
pričakujejo od zaveznikov.

Pravico do svobode jma pač
vsak narod. In najboljše bi moral
razumeti hrepenenje po svobodi
tisti, ki sam koprni po njej. Bili
so časi, ko so avstrijski Jugo-
slovani kaj močno simpatizirali
z Irči in primerjali svoj boj njiho-
vemu. Če bi bili dosledni, bi mo-
rali tudi danes privoščiti Ircem
svobodo kakor sebi.

Ali — Irči pričakujejo svojo
svobodo od poraza zaveznikov,
Jugoslovani pa od njihove zmage.
Torej morajo biti nasprotni irski
svobodi. Zahtevati svobodo zase,
drugim jo pa odrekati, je pa zopet
nedosledno, protislovno in nepo-
trebno. Ravno tako je pa nedo-
sledno in neumno priznavati svo-
bodo drugim, sebi pa ne.

To je vražji klobar, in izhoda
iz njega ni, dokler se računa s
svobodo kot darilom vlad in vla-
darjev. Mogoče je samo spoznanje,
da ni klanje v Evropi nika-
krišna osvobodilna vojna, kajti
sicer bi morala dajati vsem enako

upanje na svobodo, in tista stran,
ki bi prinašala svobodo enim, bi
jo morala prinesiti vsem. Če bi
bila to res vojna za svobodo, ne
bi moglo biti močnejše, da se eni
zaradi svoje svobode boje tiste
zmage, za katero drugi molijo —
zaraditi svoje svobode.

Vojna je imperialistična in se ne
vodi za nobeno svobodo. To je
tisto sleparstvo, proti kateremu
se bojujemo že vse leto. In treba
je bojevati proti njemu do
skrajnosti, ker je strup za narode.
Če mislijo Irči, da jim prineseta
Nemčija in Avstrija svobodo, se
bo to vsem našim patriotom zdelo
smešno. Zakaj naj se zdi nam
bolj resno, da se bojujeta car Ni-
kolaj in king George za našo svo-
bodo?

Narodom je treba utrditi zavest
in prepričanje, da dosežejo svo-
bodo takrat, kadar se bodo mogli
zanašati na svojo moč. Le tako
spoznanje jih more zbuditi in pri-
praviti do tega, da organizirajo
svoje sile in postanejo močni. Le
tedaj postanejo gospodarji svoje
usode, tedaj si pribore, kar jim
gre, pa jim ne bo treba beračiti
ne pri svojih ne pri tujih božjih
milostnikih.

IZ NASELBIN.

Eveleth, Minn.

Cenjeno uredništvo!

Odstopite nam malo prostora
za dopis iz naše nasebine, ki bo,
mislimo, v pouk vsem Slovencev
in Slovanom v tej novi domovini.
Eveleth je ena večjih slovenskih
nasebin, pa je tako mrtva, kakor
človek v grobu; misli bi, da Slo-
venci sploh ne živijo v njej. Še lan-
sko leto smo čitali dopis v N. V.,
da spe Slovenci na Evelethu med-
vedovo spanje, in da se je medved
obrnil na drugo stran, ter da bo
spal še dolgo. Resnično, spal je
tudi dni; ker ga je ena stran že
preveč bolela, je hvala sv. zimi,
prigodnjal oziroma prikukal ven.
Slovenci na Evelethu, pokonci!
Hitro v roke gorjače in nad nje-
ga, da ne zaspi in ne zleze zopet
nazaj, in ne zaspi večno spanje.

Ker smo Slovenci izprevideli,
da ne smemo spati večno spanje,
se je zbralo nekaj naprednih roja-
kov in začelo ugibati, kako bi se
dali spraviti evelethski Slovenci
iz tega mrtvila do boljšega na-
predka. Sporazumeli smo se, da
ustanovimo društvo in delujemo
na tihem, dokler se stvar ne spravi
v pravi tir. Kajti veliko grem-
jenja, malo dežja, pravi prego-
vor, in nazadnje se vse razbije,
kakor "ribniški pisker." Ker
smo delovali na tihem, postali so
evelethski Slovenci tembolj rado-
vedni in ugibali so, kaj da name-
ravamo. Eni so rekli, da imamo
"političen klub," drugi da pri-
pravljamo štrajk, tretji so celo
razhobnali, da smo naredili po-
stavo, da kdor izmed Slovencev
ni državljan, ne bo smel hoditi na
lov.

Da pa ne bodo Slovenci in Slo-
vanci sploh res tako napačno so-
dili, morajo vedeti, da to ni no-
lena kuga, katera bi jim škodo-
vala. Imamo odprto zborovanje,
in vsak Slovenec, ki ima količ-
kaj ponosa, lahko dojde na zboro-
vanje, kjer nam je dobro došel,
ter vajimo vse na pomoč in so-
delovanje, kajti čim več nas bo,
tem lažje bo breme, tem prej prid-
demo do cilja, ker pregovor pravi:
V slogi je moč; vsi za enega,
eden za vse! Zatorej smo se zdru-
žili ter ustanovili društvo pod
imenom "Slovenski Dom," kate-
rega glavni namen in cilj je, da
se sezida v najkrajšem času dvo-
rana, ter da vsak Slovan lahko s
ponosom pokaže nanj ter reče:
To je skala, na kateri bo stal Slo-
venski Dom. V tej dvorani naj
bo prostor za zgodovino ameri-
ških Slovanov, tu naj se čitajo i-
mena onih, ki so se žrtvovali, kate-
rih imenaj naj čitajo naši po-
tomci.

Da v resnici potrebujemo dom,
je pokazala navdušenost na zboro-
vanju, katero se je vršilo dne
19. t. m. Nabrala se je tem povod-
dom lepa svota \$234.00 v ta na-
men. V kratkem času pričakuje-
mo večje svote. Torej Slovenci
in Slovenke, sploh vsi Jugoslova-
ni, na pomoč, da se čimprej dovrši
začetno delo, da kar v najkraj-
šem času lahko pod lastno streho
zakličemo: "V slogi je moč!"

Poglejmo samo malo druge na-
rode, n. pr. Fince, Švede, itd. Ko

maj jih je kakih 15 ali 20 sku-
paj, že imajo svojo dvorano, svo-
je svetilnice. In mi? — — — Za-
torej naprej, na delo, in dom zra-
ste v kratkem času. Pokažimo,
da žive tudi Slovani v nasebini.

Ker se opaža veliko zanimanje
za Dom, upamo, da bo zmaga go-
tova! Torej Slovencev, pokonci!
Poženimo tega kosmatina iz br-
loga, glejmo pa, da v novem domu
ne bo nobenih onih starih nečed-
nosti, t. j. nevoščljivosti, zavisti,
nesloge itd. Držimo se gesla: E-
den za vse, vsi za enega!

Članom društva Sloga se daje
na znanje, da smo darovali denar
blagajne v ta namen, za slovensko
dvorano. Še enkrat: Držimo se
gesla, eden za vse, vsi za enega!

Končne pozdravljamo vse za-
vedne Jugoslovane širom Ameri-
ke. Tebi, vrli list, neustrašeni de-
lavski zagovornik, mnogo dobrih
in novih naročnikov!
S soc. pozdravom
Odbor za Slovenski Dom.

West Allis, Wis.

Odgovor dopisniku iz West Allis,
Wis., na dopis priobčen v Pro-
letarcu št. 419.

Ker je dopisnik nesramno na-
padel Jugoslovansko podporno
zvezo "Sloga" in nje glavni od-
bor, ne veže dolžnost kot gl.
predsednika, da mu na kratko od-
govorim.

Dopisnik piše, da bomo doživeli
žalostno slavo, če se ne prične z
boljšim delovanjem.

Ravno tukaj si se prav nepošte-
no odrezal; namesto, če si zmogel
za kakšno delovanje v korist
"Zveze," bi dal kakšne nasvete
v korist, nikdar bi pa ne šel tak-
šne laži pisat po listih in oprav-
ljat gl. odbor, oziroma "Zvezo."

Res se je vršila konvencija J.
P. Z. S. v letu 1914, katera je skle-
nila, da se na novo inkorporiramo
po zakonih države Wisconsin.
Zavarovalni komisar je šele mese-
ce marca tega leta potrdil celo
inkorporacijo in nam je poslal po-
trjena pravila šele koncem maja.
Gl. Odbor Zveze jih je dal dne 3.
junija v tisk k zveznemu glasilu
"Narodni Vestnik." Da še slogi
niso gotova, je krivda N. V., ni-
kdar pa ne gl. odbora. To vso
stvar smo poročali vsem društvom,
da je lahko vsak član vedel,
tako bi tudi dopisnik lahko vedel,
če se je za stvar toliko zanimal.

Kar se tiče računov, če jih ni
gl. tajnik pravočasno poslal druš-
tvom, pade krivda na njega, ni-
kdar pa ne na ves odbor. Name-
sto, da si pisal v list, bi se obrnil
na gl. tajnika, ki bi ti gotovo do-
bre volje pokazal vse knjige in
stanje blagajne. Lahko bi pa tu-
di prišel na sejo gl. odbora, kate-
ra se vrši vsako drugo sredo v
mesecu in bi slišal natančno vse
račune. Nadzorni odbor je knji-
ge pregledal in je poročal na zad-
nji seji v avgustu, da so knjige
v redu in da se vsi računi strinja-
jo.

Pišoč, da se je vršila neka afera
pod okriljem gl. odbora, da je
potegnula članom par sto težko
prisuženih dolarjev iz blagajne.
Glede te stvari te imenujem pod-
lega lažnjiveca in razdiraleca Zve-
ze. Če imaš osebno sovraštvo do
ene osebe, ti zato še ni treba bla-
fiti celega odbora oziroma cele
Zveze.

Ko bi ti imel kaj resnice poro-
čati, bi gotovo podpisal svoje ime
in št. društva, h kateremu spadaš.

Svetujem ti, da se v drugič prej
informiraš o stvari, predno poro-
čaš javnosti, ker drugače si boš
moral sam pripisati posledice, kate-
re bodo iz tega nastale.
John Kraine

Ohio.

Zadnja velika stavka v Ohio
še ni pozabljena. Kapitalisti so
takrat mlo stekali, kakšno škodo
da so jim storili hudobni rudarji,
ker tako dolgo niso hoteli delati.
Še po stavki so tarnali, da so iz-
gubili naročila, in zato so morali
rudarji po cele tedne in mesece
čakati, preden so smeli zopet na
tlako v jame.

Baroni črnega diamanta pa
menda zelo hitro pozablajo. Zdi
se namreč, da hočejo izzvati novo
stavko. Pod vsakovrstnimi pre-
tvezami bi radi zopet znižali plače.
Razume se, da se rudarji upirajo
takim namenom, in lahko se zgo-
di, da doživimo zopet veliko pre-
mogarsko stavko v Ohio. Če pride
do tega, bodo vso odgovornost
nosili podjetniki.

50%.

Z vse gotovostjo zamoremo trdi-
ti, da ima približno petdeset od-
stotkov, ali polovica vseh glavno-
plov svoj izvir v zapeki in sla-
bosti. Pri zdravljenju zapeke je
najbolj važno izbrati si taka zdra-
vila, ki ne dajo samo začasno po-
moč ali katerih količina je treba
vedno zvišati. Dobro zdravilo
mora delati naravno, ne da bi po-
zročilo bolečine ali druge nepri-
like in ne da bi oslabilo telo in
količina mora ostati vedno ista.
Tako zdravilo je Trinerjevo ameri-
ško zdravilo grenko vino. De-
luje odločno vendar prijetno, oja-
ča telo, vstvarja nov tek, odstrani
bolečine v želodcu in črevesih,
prežene zapeko in njene posledice.

V lekarnah. Cena \$1.00. Jos.
Triner, izdelovalec, 1333—1339
So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Ako nastane potreba, drgniti
telo pri revmatizmu ali neuralgiji,
bolečinah v prsih, ali grlu, posku-
šajte Trinerjev liniment. Cena 25
in 50c, po pošti 35 in 60 cts.

ISCEM

pošteno žensko, bodisi dekle, ali
vdovo v starosti 25 do 35 let, ki
naj bi bila dobra mati mojima
dvema otrokoma v starosti 4—9
let, ter obenem varčna gospodinja
pri hiši. Katero veselilo do ženitve,
naj se oglasi na sledeči naslov:
Frank Simec,
East Helena, box 174, Montana.
(Adv. 3x.)

Ena najboljših socialističnih
revij v angleškem jeziku v Ameri-
ki je: "INTERNATIONAL SO-
CIALIST REVIEW." — Izhaja
mesečno in stane \$1.00 na leto. —
Naslov: Int. Soc. Review, 341 E
Ohio St., Chicago, Ill.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostanim vrtno za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizo cestno železni-
ške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti
grafofon, ali importirane sloven-
ske grafonske plošče, obrnite
se name. Imam v zalogi tudi ure,
veržice, prstane in sploh vsakovrstne
zlatino in srebrnino.
A. J. Terboven,
P. O. Frontenac, Ill.

Dr. Richter's Pain Expeller
za revmatične bolečine, za bolečine
otrpelosti sklepov in mišic.
Pravi se dobi le v zavitku, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na zavitku naše tržne znamke s Sidro.
25 in 50 centov v vseh lekarnah, ali pa naročite si naravnost od
F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in
Kegljišče. Tel. Canal 418
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3980

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni
in rancelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smokke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.
"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega huđega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00
Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštino plačamo mi za vse kraje sveta.
INTERNATIONAL PUB. CO
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

MODERNA KNIGOVEZNICA.
Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.
BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
(Adver.) Chicago, Ill.

Važno uprašanje!
DO mi opravi?
najbolje in najceneje
Konzularne, starokrajске sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar Kaker
407 East Wacker
Milwaukee, Wis.

VABILO NA VESELICO IN VINSKO TERGATEV
katero priredi
Žensko društvo "Nada" št. 102. S. N. P. J.
V NEDELJO DNE 10. OKTOBRA, 1915.
V NARODNI DVORANI, CORNER RACINE AVE. & 18th ST.
Vstopnina za osebo 15c.
Začetek točno ob 2 uri popoldan.
K mnogoštevilni vdeležbi vabimo vse slovensko občinstvo, mesta in okolice Chicago.
Uljudno vabi
ODBOR.

ŠTRAJK IN ČASOPISJE.

O veliki krojaški stavki v Chicago je treba pisati, ker je to res velik dogodek. Treba je pa tudi zato pisati o njem, kar gre za interese, za velike interese — na eni strani za kapitalistične, na drugi za delavske. In chieaški listi pišejo.

Zdaj je na tisoče krojačev in krojačice, ki se čudijo njihovem pisanju. Vsi kapitalistični časopisi so namreč polni istorij o nasilstvih in hudobijah stavkarjev. Krojači, ki morajo poznati resnico, gledajo debelo, kako je mogoče pisati in tiskati take gorostasne laži. Ali kadar se jim v drugih slučajih pravi, da ni verjeti kapitalističnim listom, se večinoma smehljajo, misleči, da je to le kupčijski trik socialističnih listov.

Toda če se laže kapitalistično časopisje ob krojaški stavki, ima svoje tehtne razloge za to. Ustanovljeno je, da podpira in pospešuje interese kapitalistov, od katerih se izvrstno redi. Enake razloge ima pa vsak dan, in zato je njegova pisava vsak dan strup za delavstvo.

Infamne laži ob času štrajka bi morale delavcem odpreti oči. Kapitalizem ima svoje časopisje zaradi svojih interesov; torej ga potrebuje delavstvo zaradi svojih interesov. Dvema gospodarjema ni mogoče služiti. Iz tega sledi, da je treba delavstvu časopisja, ki služijo delavskim potrebam.

To, bi si morali delavci zapomniti tudi za tiste časi, kadar niso v stavki.

PRISSELJEVANJE ALI IZSELJEVANJE?

Mnogo ljudi misli, da bo po vojni velikanski naval ljudstva iz Evrope v Ameriko. Svoje mnenje opirajo najbolj ob to, da bo v Evropi po vojni taka revščina in beda, da bo pobegnil, kdor bo le mogel.

Javljajo se pa tudi drugačna mnenja.

Zastopniki raznih prekatlant-skih parobrodskih družb mislijo, da se bo takoj po sklenitvi miru izselilo veliko ljudi v Evropo. Že v prvih šestih mesecih po sklepu miru jih pojde po njihovem račun na 500.000 v stari kraj.

Na stotisoče Nemecev, Čehov, Poljakov in Italijanov pojde v domovino, pogledat, kakšen vpliv je imela vojna na njihovo deželo. Če jim bo doma bolje kazalo kakor v Ameriki, se ne bodo več vrnili. Številka 500.000 ni previsoka, če se pomisli, da se je izselilo leta 1908 vsled krize skoraj 700.000 oseb.

Če postane Poljska svobodna, se bo vrnilo ogromno število Poljakov domov.

Evropske države najbrže ne bodo nikomur dovolile, da bi se izselil. Posebno one države, ki se vojskujejo, bodo potrebovale dobre delavske moči.

V tem je mnogo verjetnega. Da bo po vojni beda velika, je pač gotovo. Ali beseda se more premagati le z delom, za delo pa je treba rok. In zato bodo države gledale, da ne izgube rok, ampak če je le mogoče, da jih pridobe.

Eksplozija gazolina.

V Ardmore, Okla., je dne 27. septembra eksplodiralo 3000 sodov gazolina. Po poročilih časopisa "World" je bilo okrog 100 ljudi ubitih, čez 200 pa ranjenih. Vses trgovski okraj je bil v kratkem v plamenu in gasilci so imeli ves dan strašen boj z ognjem.

Materijalno škodo cenijo na pol miliona dolarjev. Na koliko cenijo škodo izgubljenega življenja?

Davčna defraudacija.

Columbus, O. — Meseca junja je sodišče izreklo, da so Dennis Kelly in njegovi trgovski tovaršiši osleparili zvezno blagajno za več kakor milijon dolarjev na davkih za oleomargarin. Sedaj je distriktni sodnik J. E. Sater onosodil vsakega na dve leti ječe in 1000 dolarjev globe. Kellyjevi družabniki so W. N. Eberst, Leo Corbett in W. H. Kelly.

Goljufija za milijon — to je vsaj moderno. Ampak če se spomnimo, da je neki sodnik v Chicago lani poslal nekega trampa, ki je ukradel gnjat, do smrti v ječo, se mora reči, da je Saterjeva sodba še milostna.

Graft.

Sopulpa, Okla. — Župan mesta Sopulpa S. J. Smith, komisar za javno varnost Vance Likelp in načelnik policije U. G. Jones so bili aretirani, ker so obdolženi, da so sprejemali podkupnine. Prijeli so jih na ukaz veleporote, ki preiskuje graft in druge nezakonitosti v Sopulpi. Preiskava se vrši pod osebnim vodstvom državnega generalnega pravdnika. Obtožbe proti nekaterim drugim graftarjem ne bodo objavljene, dokler ne bodo dotični aretirani ... Vsakdanja reč.

Psi iz Alaske za vojaško službo.

Nome, Alaska. — Tukajšnji ljubitelji športa tarnajo zaradi izgube kakih sto najboljših psov, ki so bili prodani francoski vladi za vojaško službo v Alpah. Znani prirejevalec pasjih dirk A. A. Aallan bo spremlil pse na Francosko. Prodanih je tudi nekaj njegovih in nekoliko psov Mrs. C. E. Darling iz Berkeley, Cal., skupaj šestnajst, ki jih smatrajo za najdragocenejše pse s severa, ker so že dvakrat zmagali v dirkah na 412 milj.

Eksplozija v jami.

Peoria, Ill., 30. sept. — Vsled eksplozije v jami Logan Coal Co. v Hanna City je bilo 77 rudarjev zasuto. 40letni Martin Territ je ubit, 32letni Frank Robinson pa smrtno ranje. — Večna vojna!

United States Envelop Company v Springfield, Mass., je skrajšala v svojih zavodih, ki jih ima v raznih državah, delavni čas na 8 ur. To prihaja v prid 2500 delavcem. — Kar more ta kompanija, bi lahko tudi druge, če bi bile nekoliko manj sebične in nekoliko bolj pametne.

Stranka

Radley, Kans. Našim klubom v Crawford Co. na znanje!

Po sklepu zadnje skupne konference Jugoslovanskih socialističnih klubov v Crawford County, drž. Kansas, bo prihodnja skupna konferenca

dne 17. oktobra 1915, točno ob 2. popoldne v Božičevi dvorani v Frontenac, Kans.

Vse sodruge in sodružice vabimo, naj se polnoštevilno udeležijo te važne konference.

John Goršek, konferenčni tajnik.

TAJNIKOM, ZASTOPNIKOM IN POSAMEZNIKOM.

V kratkem izide naš "Družinski Koledar". Da ne bo nepotrebne povpraševanja in pisarjenja, naj si vsakdo zapomni sledeče: — Koledar stane 40 centov, za kar ga naročnik dobi poštnine prosto. Kdor jih naroči več kot 10 skupaj, jih dobi od 10 do 25 po 38 centov; od 25 do 50 se dobe po 37 centov; kdor jih pa naroči več kakor 50, jih pa dobi po 35 centov komad.

Manjša naročila pošljemo po parcelni pošti, večja pa po expresu. Tudi letos bomo po expresu tako pošiljali koledarje, kakor smo jih lansko leto, to je, da ne plačamo takoj mi, pač pa tisti, ki jih je naročil. To je zaradi tega, ker expresna družba mnogo boljše pazi, da se blago ne izgubi. Naročnik naj nam potem naznači, koliko je plačal expressa, narkar mu stroške povrnemo.

Koledarjev se je tiskalo le gotovo število, in kdor ga hoče dobiti, naj ga takoj naroči. Lansko leto bi jih bilo lahko najmanj en tisoč več prodali, ako bi jih bili imeli. Kakor hitro bo dotiskan, bodo forme razdrte in svinec raztopljen, tako da je ponovna izdaja nemogoča.

Lepo število koledarjev imamo že sedaj naročenih. Ko bo vezan, ga pričnemo takoj razpošiljati. Vsem naenkrat ga seveda ne bomo mogli razposlati, ker ne more knjigoveznica dela izgotoviti v par tednih. Vsekakor pa bomo gledali, da ga bo tisti, ko ga bo prej naročil, tudi prej dobil.

Tajnikom soc. klubov, društev, zastopnikom in drugim priporočamo, da naj koledarje kolikor mogoče naročujejo skupno. Na ta način so koledarji cenejši za Vas, mnogo nepotrebne dela pa prihranjenega za vse. Klubi, ki so že naročili koledarje, plačali jih bodo pa pozneje, naj pri pošiljanju denarja izrecno povedo, da so koledarje že prejeli, ker drugače bi se zmalopripetili, da bi jim iste ponovno poslali, za prve jih pa tirjali. Najrajši vidimo, da se nam denar pošlje po "Money Order".

Upamo, da bo koledar vsakega všeč. Niti Angleži, ki imajo ogromno literaturo, ne prodajajo novo izišlih knjig za tako nizko ceno.

Upravništvo.

NAROČNIKOM "DRUŽINSKEGA KOLEDARJA".

Vse tiste, kateri so naročili naš "Koledar" in še ne prejeli, lepo prosimo, naj me nikar vedno ne nadlegujejo z vprašanji, kdaj da ga bodo prejeli! Ako bi hoteli na vsa slična vprašanja pisмено odgovarjati, potem bi morali smo zato nastaviti kup šribarjev.

Vsi naročniki naj upoštevajo sledeče: Do sedaj je naročenih že nad 3000 koledarjev, v knjigoveznici pa so jih vezali še le 1000, kateri so bili tudi takoj odposlani. Sedaj ko vidimo, da hočejo naši naročniki koledarje takoj, smo pritisnili na knjigoveznico in dobili zagotovilo, da bodo vsi koledarji vezani do desetega oktobra. Kakor hitro sprejem naročila za koledarje, ga vknjižim in oddam ekspeditorju, kateri vam jih bo dočno odposlal, kakor hitro pridejo iz knjigoveznice. Še nekaj! Včasih mi kateri piše sledeče: Pošljite mi nekaj koledarjev! To ni pravilno! Vsakdo naj pove, koliko koledarjev da hoče.

Koledarji se morajo plačati

naprej. Izjeme so samo pri večjih naročilih in to samo pri soc. klubih, društvih različnih jednot in zvez in pri tistih naših zastopnikih, kateri so vodili pošten račun s Proletarcem. Vendar tudi tem priporočamo, da se kledarji po Kajti tudi mi moramo plačati knjigoveznico in tiskarno, denarja na banki pa nimamo! Koliko da je popusta pri večjih naročilih, pa vsakdo lahko čita na drugem mestu tega lista.

Upamo in se veselimo, da bode že prihodnje leto tiskan "Ameriški Družinski Koledar" v tiskarni, katera ne bode last posameznikov in kapitalističnih korporacij, pač pa vaša! Upravništvo Proletarca.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. P., Miami, Wash.: Havbice so težki topovi, krajši od navadnih poljskih topov, pa daljši od možnarjev. En del artilerije je oborožen z navadnimi topovi, drugi pa s havbicami, tako da se deli v kanonske in havbiške polke (v Avstriji Feld Kanonen Regiment, pa Feld Haubitzen Regiment.) Angleško jih imenujejo howitzers. — S strojnimi puškami so oboroženi posebni infanterijski in kavalerijski oddelki ter planinci. Tak stroj je puški pravzaprav le v tem podoban, da ima enako municijo, sicer pa je takorekoč majhen brzotrelen top. Za transport se razloži in natovori mulam, oslom ali psom. Za porabo se sestavi na tleh, meri se kakor s topom, s posebnim mehanizmom se nabija tako, da požira naboj za nabojem iz dolgega patronskega traka. Strelja se tako, da obrača vojak ključko in vsak obrat je strel. Tak strojna puška lahko izpljuje po 120 in več strelcov v minuti. Tudi zrakoplovi se poslužujejo strojnih pušk. — Na vprašanje zaradi J. J. (Jurbar, Tex.) odgovarja upravništvo, da ne.

LISTU V PODORO.

Joe Erjavec, Springfield, Ill. \$1.00. — Jugoslov. soc. klub št. 83 Jenny Lind, Ark. \$2.00. — Louis Bric (nabrano pri Frank Rozmanu, Herminie št. 2, Pa.) \$1.50. — Anton Aušič, Woodward, Iowa 25c. — Valentin Limoni, Sublet, Wyo., 20c. — Skupaj \$5.45. Zadnji izkaz \$529.60. Vsega do danes \$535.05.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salon 2 NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, Wis. Telefon 1199

PHONE, CANAL 3014

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON s modernim kegljščen

Bivši Martin Potokar place Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe tedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporočata

JAZBEC & OMAHON

1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Urajuje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8 — 10 P. M. V sredo in ne deljo večer neurajuje. Tel. Canal 476. 1801 So. Ashland ave. Tel. residence: Lawndale 8996

James F. Stepina, predsednik. Christian R. Walleck, I. podpreds. Emanuel Beranek, II. podpreds. Adolf J. Krasa, blagajnik.

Ravnateljski odbor: Michael Zimmer, načelnik Emanuel Beranek Dr. Anton Biankini Abel Davis John Fucik A. V. Geringer John C. Krasa Frank J. Skala James F. Stepina C. R. Walleck

AMERICAN STATE BANK

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek ... \$500,000.00 ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8 1/2 zvečer, vse druge dneve pa do 5 1/2 popoldan. Prejemamo hranilne vloge in dajemo ... 3% obresti letno.

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami. Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je Narodna Tiskarna 2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill. Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR! Kadar se nahajate v gostilni 3 pristne pijače 2 zdravilne. zahtevajte vedno dobre, zdrave in pristne pijače, ki niso na steklenici napis imported, in to so A. Horwato Importirani Brinjevac, Slivovec, Tropsinovec, Grenko Vno in Kranjski Grenčec. Moja trdka je prva in edina samostojna, ki importira žgane pijače in zelišča naravnost iz Kranjskega. Rojaki, zapomnite si, da je A. Horwato Grenko Vno napravljeno iz najboljšega kalifornijskega rudečega vina in iz najzdravejših zelišč ter ne krijuje vse druge pijače ter vrste za človeško zdravje. Bavno tako Kranjski Grenčec. Posebno ako pijete slaba žganja, ne bo nikdar škodovalo, če denete polovico tega grenčeca vsem.

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka F. KERŽE CO., 2711 South Millard Avenue. CHICAGO, ILL. Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik MARTIN BARETINČIČ 324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VRNIMO SE! V lekarnah Prav radi se spominjamo onih dni, ko smo bili krepki in polni zdravja in življenja, in ko si nih v svesti, da je ta svet nebeški raj, poln sreče in veselja za nas. Kaj nas je zadelo, da nismo več onega mnenja; da smo premenili svoje navade in se odtiljili od srednje poti, ki se imenuje zmernost in vsaki stvari? Vrnimo se k stari navadam, k navadni hrani, k bolj resnemu delu, k svežemu zraku, a zlasti pa moramo pazno skrbeti za svoje prebavne organe, da preprečimo zabasnost in nje posledice, ter slabost in nervoznost. Kakor hitro opazimo nered, ne pozabimo na Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino To zdravilo je jako važnega pomena, ker pospešuje delovanje prebavnih organov in tako nam povrne prejšnje navadno zdravje za dobo doživet zopet ne pademo v razvade. To zdravilo tudi — PREKINE BOLEČINE IZ DROBJA, ODSTRANI ZABASANOST, DOPRINESE OKUS DO HRANE, POMAGA PREBAVLJATI, OKREPCA PREBAVNO MOC, OHRANI ORGANE DELAVNE, ODSTRANI NERVOZNOST. Urejuje, okrepuje, daje novo moč, prepreči in odstrani zabasnost, potolaži glavobol, da je pomoč dekletom in ženam v slučaju neprilic, ter vseh drugih enakih boleznih. Ako hočete preprečiti bolečine, imejte vedno pri roki TRINERJEV LIMINENT in riblje telo z njim kadar čutite najmanjšo bolelost, bodisi reumatično ali nevralgično. Cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c. Cena \$1.00

Najboljše cigarete po 5c. z ustnikom v Ameriki Pri vseh prodajalnih vsepovod Fountain Pen s ključico. Jamčeno 14karatno zlato Zastoj za 75 celih kuponov ali sprednjih delov škatlic Jack žepni nož 2 klini Zastoj za 60 celih kuponov ali sprednjih delov škatlic (Ta ponudba ugasne 31. decembra 1915) P. LORILLARD CO., Inc., NEW YORK CITY. Ustanovljena 1750.